

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO, UPRAVA IN INSERATNI ODDELEK:
LJUBLJANA, PUCCINJEVA UL. 5
TELEFON ST. 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26.

PONEDELJSKA IZDAJA „JUTRA“

IZHAJA VSAK PONEDELJEK KOT PONEDELJSKA
IZDAJA „JUTRA“. MESEČNA NAROČNINA ZNAŠA
3 LIRE. NENAROČENI ROKOPISI SE NE VRACAJO

Sovjetske napade na Krim unter hohen Verlusten abgeschlagen

Die vierte Abwehrschlacht an der Smolensker Rollbahn ein voller deutscher Erfolg — Nachlassen der feindlichen Angriffe an der süd-italienischen Front — Schwerer Schlag gegen den Nachschubstützpunkt Bari

Aus dem Führerhauptquartier, 5. Dez. (DNB). Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Auf der Krim setzten die Sowjets gestern nach starker Artillerievorbereitung, von zahlreichen Panzern unterstützt, aus ihrem Landekopf nordöstlich Kertsch zu heftigen Angriffen an. Sie wurden unter hohen Verlusten abgeschlagen und dabei 13 Panzer abgeschossen. Rumänische Truppen griffen den Landekopf südlich Kertsch an, durchbrachen die feindlichen Stellungen und stiessen bis zur Küste durch. Starke Verbände der Luftwaffe unterstützten mit guter Wirkung die Kämpfe beiderseits Kertsch.

Marine-Artillerie-Prähme griffen in der Strasse von Kertsch einen für den südlichen Landekopf bestimmten Nachschubtransport der Sowjets an und versenkten zwei Motor-Kanonenboote, einen Schlepper, einen mit Munition beladenen Leichter und fünf weitere Fahrzeuge.

Im grossen Dniepr-Bogen und am mittleren Dniepr kam es, abgesehen von örtlichen Gefechten, nur im Raum von Tscherkassy zu lebhaften Kämpfen.

Angriffe der Sowjets westlich und südwestlich der Stadt scheiterten. Die südlich Tscherkassy durchgebrochenen feindlichen Kräfte wurden grösstenteils vernichtet.

Zwischen Pripjet und Beresina dauern die harten Kämpfe an. Westlich Kertsch wurde ein vorübergehend verlorengegangener Westdeutsches Gebiet.

gener Stellungenabschnitt im Gegenangriff zurückgerobert.

Im Kampfraum von Smolensk haben die Sowjets unter dem Eindruck ihrer hohen Menschen- und Materialverluste und der Erfolglosigkeit ihrer Durchbruchversuche gestern nicht mehr angegriffen. Damit hat die vierte Abwehrschlacht an der Smolensker Rollbahn wiederum mit einem vollen deutschen Erfolg geendet.

An der süditalienischen Front liessen die feindlichen Angriffe und das starke Artilleriefeuer gegenüber den Vortagen an Heftigkeit nach.

Im Westabschnitt brachen Angriffe nordamerikanischer Truppen gegen einige Stellungenabschnitte unter besonders hohen Verlusten im Abwehrfeuer zusammen.

Im Ostabschnitt setzten die Briten ihren Grossangriff am gestrigen Tage nicht fort. Eine vorübergehend verlorengegangene Ortschaft wurde von unseren Truppen wieder genommen.

Bei dem Angriff starker deutscher Kampffliegerverbände gegen den feindlichen Nachschubstützpunkt Bari in der Nacht zum 3. Dezember wurden nach eintägigen Feststellungen vier Handelsschiffe mit zusammen 31.000 BRT, darunter ein grosser Tanker, versenkt. Ausserdem wurden neun Frachter mit zusammen 45.000 BRT, sowie ein Kriegsschiff mittlerer Grösse vernichtet. Zwei eigene Flugzeuge gingen verloren.

In den gestrigen Abendstunden warfen feindliche Störflieger einige Bomben auf westdeutsches Gebiet.

Sovjetski napadi na Krimu odbiti z visokimi sovražnikovimi izgubami

Četrta obrambna bitka ob smolenski avtomobilski cesti predstavlja popoln nemški uspeh — Sovražni napadi na južnoitalijanskem bojišču so popustili — Hud udarec oskrbovalnemu oporišču Bariju

Führerjev glavni štab, 5. dec. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Na Krimu so pričeli včeraj Sovjeti po močni topniški pripravi in podprti s številnimi tanki s srčnimi napadi iz svojega moščišča severovzhodno od Kertsja. Z visokimi izgubami so bili odbiti ter so pri tem izgubili 13 oklopnikov. Rumunske čete so napadle moščišče južno od Kertsja, predle sovražnikove postojanke in prispele do obale. Močni odskoki letalstva so z dobrim uspehom podpirali boje na obeh straneh Kertsja.

Čolni mornariškega topništva so napadli v Kertskem prelivu nek v južno moščišče namenjen sovjetski oskrbovalni prevoz ter so potopili dve motorni topničarki in vlačilec, eno z municijo naloženo malo ladjo in pet nadaljnjih vozil.

V velikem Dnjeprskem loku in ob srednjem Dnjepru je, razen krajevnih spopadov, prišlo le pri Čerkasih do živahnih bojov.

Napadi Sovjetov zapadno od južnozpadno od meza so se izjavljali. Sovražnikove sile, ki so prodirle južno od Čerkasov, so bile po vini uničene.

Med Pripjetom in Beresino se nadaljuje hudi boj. Zapadno od Kertsja so bile s protinapadom ponovno osvobojene neke zadose.

Na bojišču pri Smolensku Sovjeti zaradi

svojih dosedanjih visokih človeških in stvarnih izgub in zaradi neuspehov svojih prodornih potkusov včeraj niso več napadali. S tem se je četrta obrambna bitka ob smolenski avtomobilski cesti znova končala s popolnim nemškim uspehom.

Na južnoitalijanskem bojišču je glede na jakost prejšnjih dni popustila silovitost sovražnikovih napadov in topniškega ognja. Na zapadnem odseku so se napadi se vernoameriških čet proti nekaterim odsekom nemških postojank izjavljali z izredno visokimi sovražnikovimi izgubami.

Na vzhodnem odseku niso Britanci včeraj več nadaljevali s svojim velikim napadom. Nek kraj, ki je bil trenutno izgubljen, je bil od naših čet znova zaseden.

Pri napadu močnih nemških bojnih letalstevski jat na sovražno oskrbovalno oporišče Bari v noči na 3. decembra so bile po končnih ugotovitvah potopljene štiri trgovske ladje s skupno 31.000 tonami, med njimi tudi neka velika petrolejska ladja. Folg tega je bilo uničenih zadetih 9 tovornih ladij z okrog 45.000 tonami ter ena srednje velika vojna ladja. Dve lastni letali sta bili izgubljeni.

Včeraj zvečer so vrgla sovražna letala nekaj bomb na zapadno nemško ozemlje.

Zmagali bomo na vsak način!

Govor državnega tiskovnega načelnika dr. Dietricha na zborovanju nemških novinarjev

Berlin, 4. dec. DNB. Na medvojnem delovnem zborovanju nemškega tiska, ki so se ga udeležili vodilne osebnosti nemškega novinarstva, je imel državni tiskovni načelnik dr. Dietrich govor o življenjski nemški naspotnosti, o evropski bodočnosti in o socialni in politični bodočnosti svetovne ureditve. Državni vodja dr. Dietrich je izjavil:

Med tem največjim bojem vseh bojev, kar jih je naš narod kdaj koli dosegel, bojeval za svojo bodočnost in za ohranitev svoje dvatisočletne zgodovine, smo se že tretjič sestali. Po pozdravu tovarišev, zlasti tistih, ki so bili v vojaški suknji, in tistih, ki so prišli z omele, ki so mnogo trpela zaradi bombnih terorizma, je državni tiskovni načelnik: »S ponosom lahko izjavimo, da se danes bore naš bojišč nemški novinarji na vseh bojiščih za domovino in občino, za narod in za Führerja. V tej uri se spominjamo vseh onih naših tovarišev, ki so žrtvovali svoje življenje na bojnih poljih in so s svojo junaki smrtjo zapustili svoje zvestobe.

V tem času, ki je težak trd in poln žrtve, postaja naloga mož, ki predstavljajo publičnosti vest svojega naroda, vedno težja in večja. V tem času predstavljata tisk največjo odgovornost. Enako velj pomen, kakor ga ima tisk pri duševnem vodstvu v notranjosti, pa ima tudi njegova naloga, služiti kot organ, ki naj tolaži narodovo razočaranje in razjantje njegov položaj v svetu. Glavna naloga političnega vodstva vojne pri naših naspotnikih je trenutno strategija blufu in naspotni obsegu. Oni bi namreč hoteli z nekaj m brzovalom, ki hiti v deželo njihovih fantazij, prehiteti lastno človeško miselnost. Rooseveltovi cenzurni načrti, ki naj bi odredili svet, sledi mizicna načrtovala o povejini ureditvi, sugestija

sedaj pa mora s jezo ugotoviti, da je bomba predčasno eksplodirala. Ves psihološki učinek, na katerega so računali Rooseveltovi židovski agitacijski strategji, je kratkoma splohineh.

Ogorčenje v Ameriki

Stockholm, 4. dec. DNB. V polni agitacijski strategiji v Londonu in Washingtonu zaradi predčasne nemške objave o varljivem sestanku v Kairu na osnovi indistricije lisbonskega Reuterjevega dopisnika, ki je agitacijskim gangstrom vzela veter z jader že pred starost njihove bombe za ogromni bluff in zaradi česar so se v Washingtonu grozno jezili, je bila pritegnjena celaj Moskva kot tretja v zvezi. Predsednik poročanj moskovskega radija o snovi konference med Rooseveltom, Churchillom in Stalinom je prišlo za ameriške informacijske urale, kakor poroča Reuter, kot strela z jasnega neba in je te kroge sedaj razburila tudi proti Moskvi z osirom na drugi sestanku.

V ameriških informacijskih krogih se silno začuden, pravi Reuter, da vest ni bila na razpolago istočasno prestolnicam. Rooseveltova agitacijska šef Elmer Davis, vodja ameriškega vojnega propagandnega urala, je izjavil: »Upamo, da bo pri prihodnjem sestanku voditeljev zveze za to priiskljeno, da se vse vesti razširijo istočasno. To je težavna naloga, ker se morajo sovražniki skleniti med dvema ali tremi štati.«

„Bumerang“

Basel, 4. dec. DNB. Številna prerokovanja angloameriških agitatorjev o bližnjem zlo mu Nemčije in njenih zaveznikov imenuje baselski list »National Zeitung« »bumerang«. Kakor prileti ta nazaj, če zgreši svoj cilj, tako tudi neizpolnitve takih prerok slab vpliva na razpoloženje v lastnih deželah, kjer so vsled tega lahko verneži razočarani in lahko zapadejo v obup.

Zagreb, 5. dec. DNB. Uradni list prinaša uredbu z zakonsko močjo o ustanovitvi državnega sodišča za sojenje ministrov in državnih tajnikov. Predsednik tega sodišča bo vsakokratni predsednik vrhovnega sodišča. Razprave bodo tajne. Brez odobrenja Poljavnika ne bo mogoče umakniti obtožnice.

ki naj z neprestanim govorjenjem o povejini ureditvi pričara videz, da je vojna že dobljena. Moskva konferenca s svojim govorjenjem o »elektivni varnosti« in z istočasno dejansko izostitvijo malih narodov boljševizmu predstavlja velik t. besedne propagande.

Mi vemo, da se za vsem tem govorjenjem v resnici skriva obupna ideja in dejanska zagata in da vodita tako »demokratska« — izgovori plutokratsko kapitalistična — pot kakor boljševska pot razrednega boja človeštvo le v uboštvo in v obup, za katerega se dviga v apokaliptični grozovitosti strahotni kaos! Ideja, za katero se naš sovražnik v resnici bore, ni svet večnega mira, temveč ritem večne vojne.

Nato se je državni tiskovni načelnik dr. Dietrich bavil s sistemom nemškega gospodarstva, ki ga je primerjal s frazami in širokustenjem nemških naspotnikov. Namesto formule »Kapital mora proizvajati kapital« je postavil nemški narod načelo: »Delo ustvarja več dela.« S svojim novim gospodarskim sistemom je v najkrajšem času priiskrbel ogromni armadi milijonov brezposelnih delavcev in v kruh. Gospodarsko revolucionarno in socialno dobo, ustvarjajoče idejno premoženje, ki ga je Nemčija darovala človeštvu, je neločljivo zvezano z novim, napredno časa ustrezajočim družabnim redom, kakršnega sovražniki nimajo. Človeštvu ne bo odvzeta vrst v nove in boljšo bodočnost boljševska zmotna teorija o enakosti vseh ljudi, temveč resnično ustvarjajoče načelo o enakosti izdelov za vse.

Če bi boljševizmu uspelo uresničiti svoje načrte, potem bi postala boljševska Evropa izkolidovalna kolonija najnižje stopnje pod židovsko-boljševskim svetovnim gospodarstvom. Milijoni nemških delavcev bi z nepopisnimi mukami umirali v sibirskih delavskih taboriščih in v neskončnih gozdovih vzhoda v stalno zamrznjenih samotah tunder, ki bi gnajili v svoj krovo in s svojim potom turkustanske pučave in kazakstanske pustije.

Evropa, ki je stala na pragu svetovnega socialnega revolucionarnega razvoja, ni mogla

Saucklov poziv evropskim delavcem

Vsak evropski delavec mora prispevati svoj delež za zmagovalni mir

Pariz, 4. dec. DNB. Generalni polnomočenec za uporabo delavne sile p. krajnasti vodja Sauckel je naslovil vsem delavcem in delavkam onih evropskih dežel, ki stoje po zaščito nemškega orožja, torej tudi onih, ki skupno z Velikim nemškim Reichom sodelujejo proti boljševizmu in njegovim židovskokapitalističnim nalogolajalcem, poziv, v katerem pravi:

Geslo narodnosocialističnega delvega nemškega Reicha za vse njegove delavce in za delavce Evrope se glasi: Socialna pravica, dostojna življenja in veselje do življenja. Tem največjim ciljem delavstva služijo ureditve Velikoga nemškega Reicha. Vsak evropski delavec pa se mora zavežati, da mora z dobrim delom, hitrim tempom in izrednimi uspehi doprinesati svoj del k naporom, ki naj kmalu prinesejo zmagovalen mir mo.

Nova velika zmaga Japoncev pri Bougainvillu

Šesta letalska bitka pri Bougainvillu

Tokio, 5. dec. (Vzhodnoazijska služba DNB-ja). V vodah južno od Bougainville je prišlo dne 3. decembra do šeste letalske bitke pri Bougainvillu, ki je prinesla japonskim mornariškim letalcem novo veliko zmago. Japonski glavni štab je o tem izdal v nedeljo ob 15. naslednji uradni komunikacijski.

Japonske letalske jate so napadle 3. decembra v vodah južno od Bougainville edince sovražne mornarice in so dosegle naslednje uspehe:

Sprememba ur zatamnitive
Od dne 6. decembra t. l. dalje je čas zatamnitive od 17. do 6.30 ure

uiti svoji usodi, da se namreč bori proti boljševizmu, ali pa, da propade.

Če bi se prebvalci britanskih otokov danes popolnoma odkritostno in brez vsakega Churchillovega varstva vprašali: »Čemu se v resnici borimo?«, potem bi jim postalo jasno, da se vsi, razen zločinske kliše vojnih dobičkarjev, bore proti svojim lastnim interesom in stoji v vojni za stvar, ki je sami nočejo. Vsi Angleži se bore proti sovražniku, ki je bil pripravljen, da bi jim kot prijatelji zajamčil vse to, kar bodo izgubili v korist svojih zaveznikov.

Prosto roko boljševizmu v Evropi! To za Roosevelta ni nujno zlo in priznanje pod težo razmer, temveč že dolgo časa pripravljen adut v svetovno-politični igri, ki ga je sedaj v Moskvi javno vrzel na mizo. Da pa ta adut jemlje obemem tudi britanske karte in slabi Veliko Britanijo, to pa je prav glavni smisel te igre, ki ga ima danes vsekakor še skritega v globini svojega srca. Roosevelt hoče z boljševizacijo Evrope to celino izločiti kot središče moči narodno-političnih narodov in kot samostojen gospodarski faktor. S tem pa bi obnem izločil tudi Anglijo in je potisnil v njenih nartih, o svetovni nadvladi na drugovrstno mesto.

Za ta blazni cilj zločinskega nadkapitalizma in boljševskega področjevalstva, ki bi, če bi medla zmagati, vrgla svet v nepredstavljivo socialno bedo, vodi ameriški narod svojo vojno proti Evropi. Druge možnosti kakor sta boljševizacija kontinenta ali pa nov evropski red v znamenju nemške zmage sploh ni! Zmaga evropskih narodov pod vodstvom Nemčije je edina pot, ki vodi v bodočnost.

Nemčija je ustvarila temelje novega človeškega sožitja, ki odpirajo delovnim množicam človeštva svetlobo in jasnojo bodočnost. Na podlagi tega nazora o narodnem preobretu in socialnih dolžnostih do skupnosti vseh potnih ljudi, ki so nosili bremena te vojne, bo nekoč, ko bo prišel mir, organizirana Evropa in bodo zopet urejena porušena mesta ter bodo stanovanja ljudi lepa in napredna, kakor na jih je mogel uničiti uničevalni nalk naših sovražnikov.

Edno taka Evropa bo dovolj močna in sposobna, da se uveljavi v svetu velikega napredujočega razvoja, ki bo predstavljala kulturno in moralno enotnost in samostojnost politično skupnost samostojnih narodov!

Vemo, da gre v tem boju za bitki ali ne biti, za napredek ali propad, za življenje ali smrt. Zato se borimo z naporom vseh sil, z združitvijo vseh energij, s stisnjenimi zobmi in z neomajano vztrajnostjo. Ob koncu bomo zmagali, ker bo bodočnost pripadala le tistim, ki jih je previdnost določila, da izpolnijo njeno nalogo.

Naj se propaganda naših sovražnikov še nadalje poslužuje blufa: prišel bo čas, ko bodo tudi oni stali v živni vojni, ki bi jo sedaj radi pripravili nam. Dnes si nekaj obetajo, ker se trije glavni vojni huškarji, Roosevelt, Churchill in Stalin, osebo trudijo, da bi prečeli največji aditacijski bluff, ki naj potuši nemško moralo. Tri dni in noči so delali na novi izdaji Wilsonovih štirinajstih točk, ki naj prevarajo nemški narod. Sedaj naj te točke skupno z rušilnimi in zažigalnimi bombami dežujejo na Nemčijo. Naš razum hočejo zaviti v meho in nas privariti do tega, da bi se sami uničili, to na zato, kar nas ne morejo premagati na bojiščih. Tudi ta nova bomba prevare nas ne bo prestrašila, zakaj mi poznamo kovo, iz katere je narejena.

V takem trenutku vojne morajo novinarji storiti vse, kar morejo, in namet svoje sile do skrajnosti, na naj bodo v vojaški suknji ali doma. Uro za uro se morajo upirati valu laži in izpolnjevati svojo dolžnost da namreč dajejo milijonom svojih čitateljev moč, samozvest in zaupanje. In če vse bode vaši čitatelji vrzeli: »Kdaj bo vojna konec?«, potem jim odgovorite: »Ko bomo zmagali! Ne prej in ne kasneje! Čim srditeje in čim bolj ognjen se bomo borili tem prej je bo konec in čim manj bomo storili, tem delj bo trajala. Toda zmagali bomo na vsak način, zakaj prej se ne bomo prenehali boriti!«

čno preizkušeni, a tudi v preizkušnji prekaljenim evropskim narodom.

Nemški iznajditelski duh pomaga k zmagi

Monakovo, 4. dec. DNB. Ob priliki svojega 75. letnega obstoja je priredila tehnična visoka šola v Monakovem akademsko proslavo posebne vrste v zvezi z visokoškolskim tednom in zborovanjem Zveze prijateljev tehnične visoke šole. Rektor dr. Pistor je naglasil v svojem slavnostnem govoru, da ima nemški narod v sebi moč dvigniti se iznad okolja, ki ga je ustvarila edanja vojna. Proslava je pokazala neomajno voljo, da se bori poleg nemškega vojaka na bojišču nemški iznajditelski duh s tem, da pripravlja orožje duha in tako pripomore k zmagi.

Potopljene so bile: 3 letalonosilke, od katerih je ena takoj potopila, 1 bojna ladja ali velika križarka, 1 velika križarka.

Poškodovane so bile: 1 bojna ladja, ki je bila hudo poškodovana in zažgana, 1 velika križarka, ki se je verjetno potopila, en rušilec, ki se je tudi verjetno potopil.

Lastne izgube so znašale 10 letal, ki se niso vrnila na svoje oporišče.

Ta zvečna bitka se bo imenovala »šesta letalska bitka pri Bougainvillu«.

Odločna zavrnitev švedskega vmešavanja

Zunanji minister Ribbentrop je izrazil švedskemu odpravniku poslov začudenje nemške vlade

Berlin, 5. dec. DNB. Nemški zunanji minister v. Ribbentrop je povabil včeraj k sebi kraljevega švedskega odpravnika poslov Posta in mu izjavil, da nemška vlada v zvezi z razgovori švedskega zunanjega ministra z nemškim poslanikom v Stockholmu glede vprašanja aretacij dijakov v Oslu, ki so bili aretirani zaradi sabotaže, s švedsko vlado ne more razpravljati o takih vprašanjih in da mora švedsko vlado prosti, naj se v bodoče vzdrži vmešavanja v nemško-norveške zadeve. Nemški zunanji minister je nato izrazil švedskemu zastopniku začudenje nemške vlade, da smatra švedska vlada sama ob sebi umevne ukrepe okupacijskih oblasti v Norveški, namreč zavarovanje pred saboterji in požigalci, ki je bilo storjeno tudi v interesu Norveške same, za predmet diplomatskih korakov. Začudenje nemške vlade je tem večje, ker švedska vlada doslej še ni nikdar smatrala za potrebno, da protestira v Angliji, Ameriki ali v Sovjetski zvezi proti resničnim in zelo hudim kršitvam skandinavskih interesov švedske vlade se namreč ni zganila, ko je angleška vlada s svojim napadom na Norveško zanesla vojno v Skandinavijo. Enako malo so se švedski krogi brigali za nepredstavljive grozovitosti, ki jih je počela Sovjetska zveza za časa boljševizacije baltskih držav, ko je med drugim deportirala v inozemstvo okrog 170.000 Estoncev, Latvijcev in Litvancev, med njimi na desetisoče žen in otrok, ki so bili izročeni pogini. Takrat ni bilo opaziti čuta bratske povezanosti na katerega se sedaj sklicuje švedska vlada, ko zagovarja od tujih agentov naščuvane norveške požigalce. Predvsem pa je zelo presenečen, dejstvo, da je švedska pustila na cedilu junaki: bratski finski narod, ki bi je svoj eksistenčni boj z boljševizmom tako v lastnem kakor tudi v švedskem interesu.

Zaradi vseh teh dejstev je stališče švedske, ki je bila le zaradi nemškega posega v Norveški in nemškega obrambnega boja na vzhodu obvarovana, da ni sama postala bojišče, nemškemu narodu tembolj nerazumljivo.

Za ohranitev mira in reda na Nerveškem

Oslu, 5. dec. DNB. V norveškem dijaštvu se je stvorila po zasedbi dežele skupina, ki je pričela z odporom proti okupacijski oblasti in proti od Nemcev priznani norveški vladi. Kljub postopanju, ki ga je označeval prijateljski duh in vitoški obnašanje, kljub vsem opominom in opozoritvam dijaštvu je stalno prihajalo do sabotažnih dejanj in zločinskih atentatov, ki so ogrozili varnost norveškega prebivalstva in nemških okupacijskih oblasti. Pri atentatih na železnice, pri sabotažnih dejanjih na norveških ladjah in drugod je bilo vedno znova ugotovljeno, da so bili dijakovi glavni povzročitelji ali pa vsaj duševni vodje teh dejanj. Poleg tega se je dijaštvo vseučilišča v Oslu tudi vodilo udeleževalo terorističnih napadov na državne ustanove in na nemške okupacijske oblasti. Tudi pri razdeljevanju angleških in boljševiških letakov so bili dijakovi zelo aktivni. Ti zločinski elementi so povzročili končno tudi požar v avli univerze v Oslu. Značilno za duševno usmerjenost te od sovražne propagande najhujšane skupine dijakov je dejstvo, da so protestirali proti vpisu onih dijakov, ki so se kot prostovoljci udeležili na vzhodu boja proti boljševizmu.

Zaradi teh dogodkov je bil nemški državni komisar prisiljen, da v zaščito norveškega življenja in zaradi ohranitve mira in reda postopa proti dijakom in jih prepelje v posebno taborišče v Nemčiji, dočim je bila lojalnim dijakom dana prilika, da nadaljujejo svoje študije drugod v Norveški.

Steplina konferenca v Teheranu naj bi odvrnila pozornost od neuspehov na bojiščih

Tudi v Teheranu ni bil dosežen nikak sporazum — Konference ne morejo zboljšati obupnega vojaškega položaja

Stockholm, 4. dec. DNB. Radio Moskva javlja, da je bila pred nekaj dnevi v Teheranu konferenca med Rooseveltom, Stalinom in Churchillom. Posvetovanje so se udeležili tudi strokovnjaki. Obravnavana so bila vprašanja vojne proti Nemčiji ter razni politični problemi. O pogajanjih bo izdan komunik.

Berlin, 4. dec. DNB. Tako Reuter kakor moskovski radij se trudita, da bi objavila svetu najnovejši štir dni staro novico o sestanku Stalina, Roosevelta in Churchilla v severnozpadni Perziji. Glede kraja, kjer so bila posvetovanja, pa se Moskva in London ne skladata. Sovjetski radio navaja Teheran, medtem ko vztraja Reuter pri Tebrisu. Samo v Zedinjenih državah o vsem molče. Tamskajšnje agencije se vedno ne smejo obaviati svojim strankam medtem že svetovno znanih dejstev, pač pa se ameriški informacijski minister Elmer Davis v svojih brzojavkah tovarišem v Londonu in v Moskvi zelo razburja zaradi tega, ker se je o tem sestanku sploh kaj izvedelo.

Po poročilih sodeč, obstoji sedaj edinstvena situacija. Znano je, da se je konferenca med Stalinom, Rooseveltom in Churchillom zaključila najmanj že pred dvema dnevnoma, toda komunikacija, ki običajno sledi takim sestankom, še vedno ni.

Tokio, 4. dec. DNB. Po mnenju japonskih političnih krogov dokazuje sestanek Roosevelt, Churchill in Stalina, da že na konferenci v Moskvi ni bil dosežen nikak dejanski sporazum. Tako na vzhodu kakor na zapadu se

je izjavila od zaveznikov toliko napovedovana ofenziva. V Evropi lahko Angleži pokažejo le na slepo in brezglavo bombardiranje berlinskega civilnega prebivalstva. V Italiji so operacije v zastoju. V južnem Pacifiku izgubila ameriška mornarica eno bojno ladjo za drugo. Vse ta obupni vojaški položaj bi sovražnik najbrže rad prikril svojim lastnim narodom s teheransko konferenco, toda tudi v Teheranu je bilo, enako kakor v Moskvi, nemogoče najti rešitev tega težavnega političnega vprašanja. V ostalem dejstvo, da so se Roosevelt, Churchill in Cankajski najprej posvetovali v Kairu in se šele potem sestali s Stalinom v Teheranu, znova dokazuje kako nezaupanje in kakšna neednost vladata v zavezniškem taboru.

Veliki bluff, ki so ga hoteli vpriporiti sovražniki Nemčije v Egiptu in v Iranu, se je spremenil v smešno komedijo. Igralci so se pri psihološkem udarcu nemški vojni morali udarili po lastni glavi. Šele več dni po zaključku konference v po Sovjetih zasadenem Iranu je svet iz zavezniškega tabora komaj izvedel, da je ta konferenca sploh bila. Pri tem Reuter niti ni objavil lastnega poročila, temveč je »ratkoma dobesedno prevzel nemško poročilo. V USA se zelo jeze, ker so angleške in sovjetske vesti pokvarile Rooseveltov načrt. Slednji je namreč hotel presenetiti svet s posebno senzacijsko blufa. Hotel je neenkrat sprožiti veliko propagandno bombo proti Nemčiji,

BODITE USMILJENI IN USMILJENJE BOSTE DOSEGLI!

Oklic šefa Pokrajinske uprave, predsednika Leona Rupnika, za Zimsko pomoč je naletel v javnosti na popolno razumevanje in odobravanje. To je tudi razumljivo, saj se vse prebivalstvo zaveda, da je ta akcija nujno potrebna ne le zaradi tega, da se omili najhujša beda, marveč tudi zato, da se tako na viden način manifestira zavest vzajemnosti in skupnosti, brez katere ne more uspevati noben narod.

Že prvi odziv kaže, da je apel generala Rupnika naletel na plodna tla. Potrebno pa je, da vsi izpolnijo svojo dolžnost do narodne skupnosti. To velja zlasti še za tiste, ki sami še ne občutijo vseh trdov sedanjega časa, ki imajo varno streho nad svojo glavo in ki se ob nastopajočem mrazu lahko zatekajo k zakurjeni peči. Prav posebno pa so dolžni dati primeren prispevek za Zimsko pomoč tisti, ki so jim izredne razmere pripomogle k izrednemu zaslužku. Ti so še prav posebno poklicani, da pomagajo lajšati stiske, katere sicer niso zakrivali, od katerih pa čisto dobro žive. Nihče ne sme pustiti na sebi madeža, da je vojni dobičkar in da si kuje kapital iz nesreče bližnjega.

Pri nas se je število tistih, ki so naravnost odvisni od javne dobrodelnosti, po krivdi komunističnega razbojništva tako strahotno povečalo, da je sleherni pripadnik slovenskega naroda dvakrat dolžan do svojih skrajnih moči prispevati k olajšanju bede. Ljubljana je postala zadnje zatočišče premožnim brezdomcem, ki so jim komunisti požgali domove in jih izropali, tako da so si rešili le golo življenje. Spomniti se moramo nesčetih nedolžnih otrok, ki niso izgubili le varnega krova, marveč tudi svoje roditelje in ki bili izročeni najstrašnejši usodi, če bi se nihče ne zavel za nje. In prav tem največjim žrtvam sedanjih razmer je predvsem namenjena Zimska pomoč.

Pa tudi med ljubljanskim prebivalstvom samim je beda mnogo večja, kakor se da zamisliti. Koliko je siromašnih družin, ki nimajo ne kurjave ne obleke in obutve in ki dobesedno stradajo. Kruta resnica je, da je mnogo rodin, ki si ne morejo kupiti niti tistih živil, kolikor jim jih gre na živilske nakupnice! Tu nič ne zaležejo razcepljene podpirne akcije; ki tudi nimajo dovolj sredstev, da bi mogle vso to bedo izdatno omiliti. Za to so potrebna večja sredstva in prav to je tudi namen akcije za Zimsko pomoč.

Naj ne bo nikogar, ki bi ostal slep in gluha za ta apel! Vsakdo, prav vsakdo mora prispevati svoj delež. Vsak po svojih močeh mora pomagati, da se olajša najhujša beda in da se v nastopajočem zimskem mrazu slehernemu članu slovenske narodne družine zagotovi streha nad glavo in topla kotiček. Tu ne sme biti prav nobene izjeme. Bolj ko kdaj poprej velja vprav danes izrek: dvakrat da, kdor hitro dal!

Živa in neizogibna potreba je rodila akcijo za Zimsko pomoč, ki je široko zasnovana ter bo prinesla, če uspe — o čemer pa ne more in ne sme biti nobenega dvoma! — našim trpečim soprobatom ne samo materialni blagor in najnujnejšo življenjsko preskrbo, marveč tudi moralno zavest in prepričanje, da so del živega narodnega organizma, ki jih tudi v najhujši stiski ni pozabil. Žrtve, ki jih bomo prispevali za Zimsko pomoč, zato niso le izraz naših človeških dolžnosti, marveč tudi najbolj živ dokaz naše narodne zavesti.

Že ob drugih podobnih prilikah je Ljubljana pokazala svojo dobro srce. Zato tudi ne dvomimo, da se bo v polni meri odzvala apelu za Zimsko pomoč in da bo prav v sedanjih časih z dejanji dokazala, da še vedno zasluži naziv prestolnice slovenskega naroda.

1 milijon lir podpore za Novo mesto

Novo mesto je eden tistih dotlenih krajev, ki so največ trpeli zaradi komunističnega nasilja in terorja. Zato je razumljivo, da posvečajo oblasti temu tako hudo prizadetemu kraju še prav posebno pozornost. Predsednik Pokrajinske uprave general Rupnik je naklonil mestu in okraj 1 milijon lir podpore. Poseben odbor je samo v Novem mestu razdelil med najbolj potrebne okrog 100.000 lir in iz tega fonda so prejeli plačo tudi uradniki, ki so bili zadnje mesece brez vsakih dohodkov.

Tudi za prehrano mesta je oblast ukrenila vse potrebno in so bile že poslane primerne količine moke, masla, sladkorja in drugih živil. Hudo je tudi pomankanje drv. Vedno večje je bilo mesto tudi v tem, ker ni bilo elektrike in je primanjkovalo tudi druge svečave.

Ljubljančani!

Začenjam pokret za zimsko pomoč. Namen mojega dobrodelnega zasnutka je: Nihče ne sme biti brez dela brez lastne krivde, nihče ne sme stradati, če ne more delati. V tem je zapopadna vsa moja zamisel. Za delo je treba sredstev, prav tako moramo skrbeti za ljudi, ki delati ne morejo.

Dobro poznam namere in misli dobrih, dobrasrčnih ljudi. Vem: nekateri že težko čakajo prilike, da se oddolže svoji socialni dolžnosti. Kajti tu ne gre za miloščino, tu ne gre za skromen milodar, tu gre za socialno dolžnost imovitejšega nasproti ubožnemu, ubožnemu brez lastne krivde. Teh dobrasrčnih ljudi je večina! Hvala Bogu! Manjšino bom dosegel z drugimi sredstvi, prav tako sem odločen zatreti vse, kar bi sicer oviralo mojo zamisel. Nikogar ne bo, na katerega vrata ne bi potrkalo vprašanje zimske pomoči. Za ta pokret sem postavil posebno organizacijo Zimska pomoč, ki ima dolžnost za vse nujne zimske potrebe pribaviti potrebna sredstva.

Vsega občudovanja vreden zgled imam v Zimski pomoči Reicha. Ljubljančani! V tem pogledu ne bomo zaostajali. Časi so izredni. Izredni časi rode izredne potrebe, izredne potrebe zahtevajo izredna sredstva. Treba je teh izrednih sredstev, izredna sredstva pa dobimo samo po izredni poti.

Upam in trdno pričakujem, da boste to mojo namero vsi odobrvali in vsi pomagali, da v vsakem oziru uspe: uspe gmotno, da bomo preskrbeli siromake, a uspe tudi moralno, da bodo pokazali imovitejši, pokazali nenpriljeno in radodarno, da se čutijo za člane človeške družbe, da se zavedajo pomena evangeljskih besed:

»Bodite usmiljeni, da boste usmiljenje dosegli!«

Z božjo pomočjo grem na delo in vem, da bo imelo uspeh.

General Leon Rupnik

„Zeleni kader“ in komunistično tolovaistvo

Zagrebski listi so nedavno objavili izpod peresa Milivoja Magdića članek »Mit gozda«. Članek je napisan za hrvatske razmere, velja pa v polni meri tudi za Slovence. Zelo ga je naslednjem prinašamo za našo javnost.

Obstoji določen mit gozda, ki je osnovan na njegovih prirodnih svojstvih. V knjigah osrednjih piscev se čisto govori o tem, kako gozd s svojimi lepotami privlači človeka, ki želi pomirjenja in ureditve. Po takšnih piscih se nam gozd predstavlja kot mesto, kjer človek daleč od hrupne civilizacije v združiti z naravo najde svoje ravnotežje. Ob koncu prve svetovne vojne pa je prišel gozd do novega pomena. Zaradi splošne vojne utrujenosti so se v polni meri gozdovi v vojni begunci, ki so v naših krajih dobili ime »zeleni kader«. Pripadniki tega »zelenega kadra« so izvrševali priložnostne rope in koščeno o priliki zlo ma habzburške monarhije sodelovali kot organ zatorji ropanj v vrsti malih, predvsem slavonkih mest.

Vendar se v tem času — po prejšnji svetovni vojni — ni našel nihče, ki bi idealiziral takšen položaj »zelenega kadra«. Smatral se je samo kot nez željen pojav vojne, katerega likvidacija je v interesu vseh. Šele po vojni je prišla v delih nekkih »socialnih« piscev do izjave tendence, da se delovanje »zelenega kadra« prikazuje kot elementarni izbruh gneva zatranega ljudstva. Toda to se je zgodilo post festum in vsled tega ni imelo nikakega političnega pomena.

Problematika »zelenega kadra« pa je naknadno zelo začela zanimati kominterne. V sklopu prilik, kakršne so nastale v zvezi s pojavom »zelenega kadra« za časa prve svetovne vojne, je kominterne gledala povojno priliko za pomoč pri ustvarjanju svojih ciljev. Ker je vizija druge svetovne vojne v osnovah kominterne igrala veliko vlogo, je popolnoma razumljivo, da je njeno vodstvo pristopilo k izraževanju načrtov v zvezi z eventualnimi silničnimi spremljevalnimi pojavi te druge svetovne vojne.

Glavni moment, ki je bil ob tej priliki v Moskvi opažen, se je nahajal v dejstvu, da »zeleni kader« ni imel vodstva. Poleg tega »zelenemu kadru« niso bili postavljeni cilji. Predstavljali je pojav anarhije.

Vsled tega so morali kominterne stremeti za tem, da se v naprej izkaza ideologija novega »zelenega kadra« in da se pripravi vse, kar je potrebno, da dobi »zeleni kader« druge svetovne vojne svoje vodstvo. Podlaga za izdelavo ideologije novega »zelenega kadra« se je ponudila v času, ko je kominterne zapustila izključno razredno smer in poskušala izvesti zbiranje mas na širši temelji, kakor so razredni. Kakor v pogledu mnogih drugih vprašanj, tako je tudi tukaj obdobje »zeleni fronte« odprlo kominterne nove možnosti. Z izrazito razredno smerjo ni bila dana možnost za izdelavo kakršnekoli ideologije »zelenega kadra«, ker v gozdu ni predpostavka za razredno razlikovanje. V tem slučaju predstavlja gozd lahko samo zatočišče deklariranih elementov.

Vse postavljane probleme mas znači v tolačenju kominterne samo potkus, da se izkoristi negativna nagnjenost ten mas, ki se posebno izražajo v destruktivnosti. Pojem mase v sebi ne vsebuje konstruktivnih elementov ter je ravno nasprotno reševanju kakršnih koli konstruktivnih smernic, ki so pogoj potrebam kulturne Evrope. Evrazijaki boljševeze je v sled tega tudi tu evropskemu kulturnemu skrogu ter predstavlja za strahovito opasnost.

Z opustitvijo izrazito razredne smeri pri delu s širokimi masami je bila ustvarjena ravno podlaga tistega, kar olajšuje delo z maso. Medtem ko mora prizadevanje konstruktivne evropske politike stremeti za tem, da nadvlada maso z nje preoblikovanjem v višji obliki, kominterne ravno vztraja na tem, da pusti mase v njih prvotnem, pustem stanju, ker nudijo takrat ugodno gradivo za politična oblikovanja, katere izvaja kominterne.

Od časov ljudskih pa vse do današnjih »narodno-osvobodilnih front« se razvija ravna smer politike, katero izvaja kominterne v odnosih do mas. Smisel te politike je, da se te mase privedejo pod politično vodstvo kominterne. Takšna politika v odnosu do mas ima tem lepše izgled, čim bolj so gesla meglena. Ni pa bolj meglenih gesel, kakor so »ljudska« in »narodno-osvobodilna fronta«.

Kominterne — ki jih lahko smatramo kot mojstre v pogledu taktiziranja z masami — dobro vedo, da okolje ter duh gozda ugajata meglenim konceptom. Kakor je v gozdu vse nedoločeno, tako mora biti enako nečlčera tudi ideologija »gozdnih« ljudi. To je stalšče, z katerega so izhajali kominterne o priliki določanja pro-

blematike za politiko novega »zelenega kadra«.

»Zeleni kader«, ki je nastal ob koncu prve svetovne vojne, je bil posledica razpadanja v času, ko je zavladala vojna utrujenost. Vendar kominterne niso nameravali čakati konca druge svetovne vojne. Njihovi načrti so bili v tem, da aktivno posežejo v dogajanje v teku same vojne. Niso želeli čakati na eventualno stitje, ki bi povzročilo beg ljudi v gozdove, ampak so hoteli prsno izvesti zbiranje v gozdu. Kot podlaga za to prizadevanje so jim služili njihovi tujski »kadri«, ki so za vse mogoče politične situacije že pripravljani in ki so se vadili za vodstvo mas. Ti »kadri« naj bi predstavljali jedro, okoli katerega naj bi se zbirali razni deklarirani elementi.

Z omenjenih teh tujskih kadrov v gozdovali bi bilo urejeno vodstvo »gozdnice« dejavnosti, katerega ni bilo v času prve svetovne vojne. Prizadevanje kominterne je šlo za tem, da dobi v svojo oblast gozdovali in to na ta način, da bi se v njih že od vsega početka »nahajalo vodstvo z določenimi cilji. S tem bi bil s komunističnega stališča rešen prvi del vprašanja, t. j. vodstvo. To vprašanje je rešeno na ta način, da države »gozdnice« akcije v svojih rokah komunistični kadri. Vsled tega so kominterne predvsem mobilizirali v gozdove večji del svojih kadrov, poleg tega pa v mestih ter večjih krajih posušali del svojih sil, da bi v ilegalnosti vsili tisti del »nove dejavnosti, ki bi podpiral »gozdnice« akcije.

Drugi, važnejši del vprašanja je obstajal v tem, da se privede čim večje število ljudi različnih gledanj v gozdove. Pri tem se je polagalo težišče v splošnem na olajšanje teh ljudi v gozdove, dobro vedoč, da bodo ti ljudje prišli pod njihovo politično vodstvo že s samim dejstvom prihaja v gozdove, ker razen komunističnih kadrov v gozdovih ni bilo drugega političnega elementa.

Zaradi tega za kominterne subjektivno politično stališče teh raznih ljudi, ki so imeli prti v gozdove ni predstavljalo nikakoli vprašanje. Komunistična taktika v odnosu do pripadnikov raznih političnih gledanj je tako pretkana, da politično navadni in nesposobni ljudje dolgo ne morejo pojmovati, da se nahajajo v atrakcijskem področju komunistične politike, ampak mislijo, da se nadalje izvajajo svoje posebne linije.

Da bi dovedli ljudi v gozdove, se kominterne poslužujejo v prvi vrsti vojnih težko. Komunistična politika negacije se je izrazno usposobila v izražanju različnih težko, vojna s svojimi spremljevalnimi pojavi pa jim je nudila v tem pogledu naravnost sijajen material. Nadalje prihajajo v poštev razna nacionalna nasprotja in končno politična krakovitost onih skupin, ki iz kakršnih koli razlogov stoje ob strani političnega dogajanja.

S pomočjo tistih kadrov, ki so ostali v mestih, poskušajo kominterne vplivati na javno mnenje v pravcu ustvarjanja slike o nevdružnosti odnosov. Pri tem mu doco služijo tudi razna sodobna sredstva obveščevanja kot na pr. radio. Dela se na tem, da se ustvari stanje čim večje vzajemne neustojnosti, stanje izumrlosti ravnotežja. Kominterne izvaja po mestih in trgih pravcato živčno vojno. Pri tem ne igra nikake vloge dejstvo razmeroma nezastnega stavlja teh kadrov, ker pri političnem delovanju ni očitno toliko števila, kakor trdnost organizacije ter premišljenost delovanja. Izvajanje živčne vojne v tem pravcu predstavlja eno »zmed najpomembnejših nalog ilegalnih komunističnih kadrov.

Vendar pa to delo ni in ne more biti nevarno, če imamo čvrsto v vidu tisto, za čemer streme kominterne. Njihova taktika se omejuje na nekaj jako enostavnih formul in vprašanje je samo, da jih najdemo, odkrijemo. Njihovim krilaticam lahko podležimo samo politično neizgajeni in rezali ljudje; ravno na te pa kominterne tudi računa. On stremi za tem, da te po, čeno neorientirane ljudi izolira od vsakega politično konstruktivnega delovanja in dosegla to s pritiskom na živce ter rušenjem duševnega ravnotežja. Kominterne eksponenti streme za tem, da ustvarijo javno misljenje v smislu, da je življenje v mestu nevdružno in da je edini »zgod v gozdu tolovaistvo. Ko ti različni ljudje v resnici nobernejo v gozdove, se tam že nahajajo vodstvo, pod katerega vpliv pridejo ne glede na svoje osebno politično razpolože-

nje. Komunistično vodstvo v gozdovih predstavlja deštvo, s katerim morajo računati vsi nezadovoljnejši.

Sveđa da ljudski material v gozdovih ni sestavljen samo iz raznih nezadovoljnejšev. Veliko število tvorijo razni deklarirani elementi, številni kriminalni tipi in sična sodrga; vsi ti najrazličnejši elementi pa dobro služijo komizmu pri izvajanju njegovih ciljev.

Netočno je in znači tudi popolno nepoznavanje političnega stanja, če se misli, da je »gozdnice« delovanje možno v drugačni politični smeri, kakor v komunističnem smislu. Za nje je pač glavno, da je trdnost v njihovih rokah vodstvo v gozdovih.

Fronte so v današnjem dogajanju potegnjene popolnoma določeno in jasno. Na vseh teh frontah obstaja dejstvo temeljnega nasprotja, za katero gre v tej vojni in to je nasprotje med komizmom in protikomizmom, med boljšeizmom in protiboljševizmom. Za prapadnike evropskega kulturnega kroga je opredelitev v tem pogledu popolnoma jasna. Kominterne je popolnoma tu evropskim prizadevanjem in razširjenju njegovega vpliva znatraj evropskega kulturnega kroga lahko značilna katastrofa za evropsko kulturo.

Kominterne stoji na čelu vseh sil negacije. On te sile zavestno uporablja za svoje cilje. Mit gozda predstavlja tudi samo eno izmed sredstev kominterne za podređitev mas ciljem njihove negativne in destruktivne politike. V tem pogledu ni dvomov, v tem pogledu ni kolebanja. Kominterne je ustvaril ta mit, zavestno se ga poslužuje in vsi tisti, ki podležijo temu mitu, postanejo žrtve komunistične politike. Danes se nihče več ne more izogniti odgovornosti za svoje politično postopanje. Odhajanje in ostanje v gozdovih pomeni podređitev komunističnemu vodstvu in tisti, kdor to danes stori, mora nositi za to tudi odgovornost.

Sprememba ur zatonišitve
Od dne 6. decembra t. l. dalje je čas zatonišitve od 17. do 6.30 ure

Originalna operoka

Med najbolj svojevrstne operoke svada nedvomno testament nekega upokojenega švedskega stolnika, ki je zapustil vse svoje premoženje v znesku 300.000 švedskih kron svojemu polku, vendar s pogojem, da se od te vsote porabi vsako leto 25.000 kron za vsakoletno prošavo polkovnih oblačil. Pri teh slavnostih ne sme biti navzoča nobena ženska. Kajti oporočevalec je bil velik sovražnik žensk. Sedaj si »dediči« razbijajo glavo, kako naj ustanova potroši znatno vsoto, ki ji jo daje volilo vsako leto na razpolago. V današnjih časih, ko je skoro vse racionalirano, je težko potrošiti toliko denarja. Če ne bodo izpolnjene vse formalnosti operoke, se 300.000 kron švedskega polkovnika razdeli med dve osebi, kateri je stolnik imenoval za dediča v primeru, da bi se glavni namen njegovih pogojev ne mogel izpolniti.

Strup proti volkovom

V neki severni švedski polki, ki so Lapenci o čede, se jih tolpah, ki spadajo črede severnih jelenov. Pojavljajo se tudi rsi. Zaradi tega so se Lapenci obrnili na pristojne oblasti s prošnjo, da jim dovolijo nastopiti proti volkovom s polaganjem pasti, ki vsebujejo sigurno učinkovite strupe.

Tri smrtne žrtve neurja

Široke predele urugvajske obale je nedavno obiskalo hudo neurje, ki je povzročilo občutno škodo. Med drugim je zahtevalo tri smrtne žrtve in nešteto ranjenecov. Najbolj sta bili prizadeti mesti Colonia San José in Canelones. Med njima in argentinskem prestolnico so pretrgane vse zveze. Številni parniki ob urugvajski obali so se odrgali in jih je neurje poglajlo v valove širokega ustja reke La Plata.

Moderni »leteči Holandci«

Listi poročajo, da so japonska ogledala letala v bližini aekaga otoka ob vzhodni obali Sumatre opazila modernega »letečega Holandca« v podobi poškodovane angleške petrolejske ladje. Gre za 10.000 tonsko angleški petrolejski parnik »Saint Ernest«, ki ga je bržčas torpedirala japonska podmornica in ga je posadka zapustila. Parnik plava zdaj brez gospodarja po morju. Japonci so ukrali potrebno, da rešijo parnik njegovega dragocenega tovara.

Ne usmiljenje, ampak narodna dolžnost nas sili, da prispevamo za Zimsko pomoč.

Prijatelji pri stalnih omizjih zberite prispevke za Zimsko pomoč.

Brezplačno deliti hrano bo težko, če tudi vi ne boste priskočili na pomoč našim brezdomcem.

Vojska je marsikoga oropala najdražjih in uničila domači krov. Priskočite na pomoč!

Milinar, ki zastavlja deli moko, bo vedno imel dovolj vode na milinskih kolesih, prav tako kitajski pregovor. Slovenci, podpirajte svoje bratce!

Beli kruh imajo še ponekod. Pomislite pa, da so množice ljudi, ki že cele tedne niti otrobovega kruha niso poskusili.

Ne samo govoriti o krščanski ljubezni! Ne samo govoriti o bratstvu in enakosti, temveč tudi deliti svoje imetje bratom!

Darujte! In kdor ima in ne bo dal, bo dal več, kakor si misli.

Blagor usmiljenim, zakaj ti bodo usmiljenje dosegli. Prav vsakdo ga bo nekoč potreboval...

Dajajte po svojih močeh za Zimsko pomoč! Kdor ima mnogo, naj da mnogo, kdor ima malo, naj da malo!

Ne miloščine — ampak pomoči.

Kdor misli, da je kriv naše narodne nesreče, naj nič ne daruje!

Kruh in mleko sta dobrota vseh dobrot. Kruh je mati, mleko je življenje.

BIBA.

Zima

Poletje ima svoj čar v razkošju šentjanžvega sonca, v omanljivem vonju cvetočih vrtnih kumenuj zorečega žitnega polja, pokošanih travnikov, kopicah sena, senca gozdov in objemu osvetočujoče vode. Vsa narava vabi iz tesnobe stanovanja, pisarne, tovarne in delavnice ter nam ponuja dobročte iz svojega boga tega naročja in polne dlani, da jih uživamo in se naužijemo sonca in zraka.

Zima ima svojo poezijo v molčeti lepoti. Njene prave čare so odkrili šele z belimi sportom, ki je dosegel svoj višek na planinah in gorah, kjer imajo ultravioletni žarki svojo skrivnostno moč. Toda ta užitek je bil le za gotove oboževalce zimske narave. Za veliko množico ljudi pa je zima s svojimi vrvimi prepreženo mabo, kakor nezahelen, neprijeten gost, ki pride nepovabilen in neizprosno zahteva, da ga za daljši čas sprejmemo. Konec zime šele spoznamo, da smo šli brezbržno mimo nje.

Zima je duševni letni čas, vrtno se med štiri stene, marsikdo se vrne k sebi in v sebi. Zimska čas zvečina preživljamo v omejenem prostoru svojega poklica in doma in se spominimo besed Lao-Tseja:

»V svojem domu in iz svojega okna lahko svet spoznaš! Nekateri knjide ne moremo brati v polje. Vzememo jih sicer s seboj, da bi jih brali na klopi v parku ali v travi ležeči, toda zmoti nas ptičji spev, bežeči oblaki, prijeten vzduh okolice in knjigo odložimo. Mnogo knjig in sicer največ, lahko nemoteno beremo le med snemani, da se prilaga občutje iz vsebine: v zimskem času bi se bilo spomniti, koliko zanimivosti in lepote nam je na razpolago v dosežni bližini, posebno v muzejih, umetniških galerijah in razstavah. Pogled na slike nas osrečuje in prav v vsakem srcu je struna, ki zavneje v sozvočju z lenoto umetnosti. Stano Kosovel pravi v svoji pesmi »V galeriji«:

»Vse sem že videl in slišal in vendar me mika lina, ton in beseda, ker vse je le slika one resnice, ki v svetu na veke živi in mojo dušo z lepoto krepi.«

Pred slikami postojimo, jih uživamo opazujemo in hočemo razumeti doživljati umetnika.

V zimskem času, posebno pred Miklavžem in božičem, vabijo izložbe. V mesecu decembru so dnevi darovanja in dnevni dobrodelnosti. V teh dveh besedah je prijeten zvok legega čuta do bližnjega. V poljeju laže pozabimo na bedo okrog nas kakor v zimskem času. V toploti svojega doma misli plemeniti človek na vse one, katere je usoda razdelila, čuti z njimi bolel in jim odpre roko in srce. Plemeniti srce razume nemi govor v izrazu obraza in oči onih, katerim je beda vsakdanji gost. Ob doživljanju mraza in praznine srca umrejo besede. Vsak najmanjši žarek, ki se jim prisveti skozi megleno sivino zimskih dni, jih ogreje v težkem času. Ob pogledu na slike življenja, v mesecu darovanja in dobrodelnosti, njih zveni srce v sozvočju ljubezni do bližnjega in zima bo imela svoj čar v tih osrečujoči zadovoljnosti, da nismo šli brezbržno mimo tujega gorja, trpljenja in bridkosti.

Mara Tavčarjeva.

Vodnikova družba

vijudno obvešča vse svoje gg. poverjenike in člane, da so letošnje knjige izšle. Vsak član dobi svoje knjige pri onem poverjeniku, pri katerem jih je naročil. Člane-zamudnike prosimo, da naj se takoj prijavijo ter obnove svoje članstvo. Lahko pa se prijavijo tudi pisarni Vodnikov družbe v Narodni tiskarni, ozirno knjižarni Tiskovne zadruge, Selenburgova 3, ali pa v knjižarni Učiteljske tiskarne v Franciškanski ulici štev. 6.

BODITE USMILJENI IN USMILJENJE BOSTE DOSEGLI!

„General Blato“ na vzhodni fronti

Vojni poročevalec dr. F. Wagner opisuje v daljšem članku položaj na vzhodni fronti v poznih jesenskih dneh, na prehodu jeseni v zimo, ko so se cele pokrajine, poprej bujno zelene, spremenile v eno samo belo. Med drugim piše:

Po značilni razklapi industrijske, pokrajine s svojimi zaprtimi soteskami, rdečo barvo zemlje in s svojo pristno sojeto neorganskega zlata in tovarna brje neke od daleč melanholična jesenska burja. V vojnem področju severno od Krivega Roga, kakor je na vzhodni fronti sploh že običajno, zastirajo tudi podnevi, nebo temni oblaki, v zgodnjem jutru pa zastira nizko grčevje gosta megla, iz katere rahlo prši, ali pa je vsa pokrajina zavita v gost snežni metel. Ceste, one za Ukrajino tipične in utrjene poti, ki so ob suhem vremenu trde in kar dobre, so pokrite s plastjo blata, ki sega skoraj do kolena. Kolesa se vrte le še, če so opremljena s snežnimi verigami, in vozniki, ki traja par ur postaja prava pustolovščina. Napočil je težaven čas za vse, za grenadirje na njihovih položajih in za komornike, ki oskrbujejo dovoz z vozovi ali avtomobili.

Einstunde der Stolz der Anglo-Amerikaner — heute ein Haufen Blech und Eisen. In grossen Mengen liegen abgeschossene Terrorbomber auf einem Sammelplatz für Verschrottungsmaterial.

Nekdaj ponos Angležev in Američanov, sedaj kup pločevine in železa. Na nekem zbiralšču starih kovin leže velike množice sestavljenih terorističnih bombnikov.

Blato obvlada vse in vojna je dobila v tem medobdobju med jesenjo in zimo dokaj čudno lice. Seveda ni tako, kakor da bi bilo tu v Dnjeprovem kolenu kar vse na mah ustavilo, da bi b'le čez noč izbrisane in odpravljene vse navade in običaji in kakor da bi bili na mah izostali vsi nadaljnji operativni ukrepi, čeprav ima vse vojno delovanje le še več ali manj krajevnega značaja. Zadnji jasni in mrzli novembrski dnevi so sprito krepkih nemških protisunkov tudi na tem področju zadali hudo udarce vsem sovjetskim dalekosežnim nertom in njihove nade so utonile v novembrski megli. Nemško vojsko in nemške čete uspešno izkoriščajo vsako uro.

Nekoč so se te dobe med jesenjo in zimo vsi bali, zlasti po tem, kar so doživljali prvič v oktobru 1941. Sedaj so nemški vojaki že tretjič postavljeni pred težavno nalogo, da se znajdejo in oni tudi z mitrom in s močevstvom prenašajo vse križ in težave, tako da so vedno in povsod na svojem mestu. Nemci se lahko pri tem opirajo na razpredeno železniško omrežje, ki vodi do tik za fronto.

Poleg tega je na področju nemške fronte tudi več dobrih cest. Kaj to pomeni, ve presoditi le oni, ki je kdaj v važni novembrski burji, v hudem nallvu in v lepljivem blatu prebil z vozom granat in v cestnem jarku, dokler ga ni naposled rešil iz neprijetnega položaja vlačilec. Kajti ukrajinke

Sprememba ur zatamnitev

Od dne 6. decembra t. l. dalje je čas zatamnitev od 17. do 6.30 ure

Vladimir M.:

Cestna železnica

Ker vem, da je mestna občina v dobrodelne namene storila že mnogokaj, in iščem zvesto življenjsko družico, sem sklenil, da se uvrstim med tiste, ki take pojave podpirajo.

Nabavil sem si mesečni vozni listek električne cestne železnice.

Cestna železnica ali tramvaj je ustanova, ki je sestavni del mestne občine. Segstavljena je iz dvotirnih in enotirnih prostornih in priklonih voz, škroplnega voza in osebj, ki ga plačuje mestna občina. Pomožni sestavni del pa je tisti del občinstva, ki se tramvaja poslužuje.

Z drugo besedo: Vsa Ljubljana! Ustanovljena pa je bila zato, da manjša razdaljo. Ker na je vprašanje glede manjšanja razdalje kočljivo in baje tudi sporno, ga prepuščam občinstvu v dobrohotno razmotrivanje in morebitno ugotovitev.

Kadar srečam voz cestne železnice, se ustavim, in če imam na glavi klobuk, spoštljivo odkrijem. Če pa imam pokrivalo v roki, ali ga sploh nimam, ker sem ga pozabil doma, stojim mirno in zrem za brečo napravo, čedker mi ne izgine izpred oči.

Odkar so tisti, ki imajo s pečati in nerazumljivimi podpismi opremljeno pooblastilo, potuhneli, da se da z elektriko silo tudi lepo ravhati, in so izumili eksplozivni motor, se mnogokrat pripeti, da se ta ali oni zlasti pa počeletski konj, splaš, ker nenadoma sreča voz, ki sam od sebe teče in nima ne spredaj ne zadaj njemu podobne vprege.

Ne glede na to je vprašanje ljubljanskega tramvaja tako zanimivo, da so nastale mnogokje ovire.

Kadar imam čas in je vreme lepo in bi rad doživel kako pustolovščino, stojim v

ceste so ob suhem vremenu kakor najboljše asfalt, a le par ur dežja, pa že je ves dovoz v zastoji.

Se mnogo bolj občuti sovražnik, ki je ob suhem vremenu vrgel svoje čete čez Dnjepr in jih kljub silnim izgubam na ljudih in materialu pognal vse do blizu Krivega Roga. Sedaj pa so njegovi tovarni vtomobil običajni in topniške baterije v prvi črti so ostale brez granat in hudo poražena železniške proge, ki so jih nemške čete pri svojih odmakalnih pokretnih sist-

Nazivi in kvalifikacije hišnih uslužbenk

Nujno je potrebna, da se posveti strokovni izobrazbi potrebna pozornost

Pred dobrim pol stoletjem v Ljubljani se niso poznali besedice »služkinja« in »sobarica«. V premožnejših hišah so imeli kuharico in hišno, vse druge delavke so imenovali »krščence« ali dekla. Zakaj so imenovali dekla, ki je opravljala vsa hišna dela »krščence«, mi ni znano. Morda je ime ostalo še iz starih časov, ko je bila deklica krščena, gospoda pa se ne. Proti koncu prošlega stoletja se je ta naziv čedalje bolj izgubljal, ostala pa je beseda dekla. V tem času pa se je vedno bolj širilo socialno gibanje in začela se je čutiti potreba po strokovni izobrazbi onih oseb, ki služijo v gospodinjstvu. Toda kako začeti? — Kdo naj pomaga?

Med prvimi, ki je to razumel, je bil dr. Jan. Ev. Krek, ter je svetoval: Pišite v časopise, da javnost opozorite na vaše potrebe. Morda, ali gotovo se bo našel kdo, ki bi se zavzel za ta stan. Najprej pišite v »Našo moč«, potem pišite v vse liste, ki bi hoteli vaše reči priobčevati. Vaša stvar ni politična in stankarska, ampak zelo važna socialna zadeva. Tako se je v listu »Naša moč« v letu 1909, privikrat začela rabiti beseda služkinja in sobarica. V začetku se je tem novim nazivom oporekalo, čes beseda dekla je že stara in vko-

renjena, ljudje so je navajali in je ne bodo hoteli opustiti in se nove privaditi. Po nekaj letih pa se je naziv služkinja prijel in razširil, beseda dekla pa je ostala kot kvalifikacija za osebo, ki opravlja težja dela.

Imamo še en zastarel naziv, »posela«. To je beseda moškega spola in je dvoumna. Besedo »posela« rabijo za delovno osebo v hiši, ali pa tudi za delo. Državni posli, uradni posli, to je delo in ne osebo. Biti brezposeln ali zaposlen, je imeti ali ne imeti delo. V Ljubljani imamo organizacijo »Hišno-gospodinskih poslov«. Tu so mišljene osebe, ki pomagajo v gospodinjstvu. V resnici pa so hišno gospodinski posli: kuhanje, pospravljanje, ribanje itd., to je delo, ki je že tako organizirano, da pride vse delo v hiši v teku enega tedna na vrsto.

Dalje se je v zadnjem desetletju iznašel naziv: »služničad«, ki pa na uspešni udari precej neprijetno, kot perjad, zverjad itd. in je boljše, da se opusti. Morda hočejo nekateri besedo »posla« ali »služničad« rabiti v splošno za oba spola, za moške in ženske skupno, vendar menim, da bi bilo za to najbolj primerna beseda »hišno uslužbenstvo ali nameščenstvo«, kar je tudi že v drugih poklicih v navadi.

V raznih službah, bodisi državnih, občinskih ali zasebnih, imajo uslužbenke, nameščenke. Ta naslov je na splošno primeren tudi za služkinje. Naslov gospodinske pomočnice pa gre le oni, ki je v svoji stroki naredila izpit pred izpraševalno komisijo. V Nemčiji imajo za kvalificirane uslužbenke naziv »hišna pomočnica« (Die Hausgehilfin) in »hišna nameščenka« (Die Hausangestellte). Dekle za vsa dela, ki ni kvalificirana je »služkinja« (Dienst-mädel).

Pri obrtnih poklicih imajo vajeke tri do štiri letno učno dobo in obiskujejo vaješko šolo. Prvo leto delajo popolnoma brezplačno, pozneje dobivajo nekaj odškodnine. Ko je vaješka doba končana, morajo iz svoje stroke pred izpraševalno komisijo narediti izpit, potem šele se jih imenuje pomočnice. Ta stvar je pri nas dobro znana, a je potrebno, da se tudi za služkinje določi prave nazive, ki naj po-

matično uniče. Seveda, zaradi tega se ni miru na fronti, kajti sovražnik vedno znova napada ter se pri pripravih za svoje napade poslužuje sredstev, ki jih more nemški vojak le težko pregledati.

Sovjeti pošiljajo skozi frontno črto ženske z dojenčki na rokah z nalogo, da vršijo špijonažo ter ugotove, kje so stabi nemških bataljonov in polkov. Seveda, je nemški vojak prej pripravljen ponuditi tem nesrečnim bitim kosček svojega koma in toplo obleko kakor pa da bi pri-

čakoval od njih kako zahrbnost. Tako je sovražnik pri neki priliki izsledil selet polkovnega štaba in nameraval izvesti presenetljiv udar. Nastopila sta dva polka, ki naj bi prodira brez ozira na ogrožena, in zajela polkovni štab in s tem odvzela nemškim četam vodstvo. Ko so dva dni pozneje pri diviziji zasliševali ujetega sovjetskega polporočnika, ki je od dveh bataljonov s 43 možmi predstavljal z duš, ostankem, je moral presunjen priznati, kako strahovite krvave žrtve je zahteval ta, po njegovem lastnem mnenju nesmiseln, napad. T ko se nadaljuje borba kjub megli, dežju in blatu in nemški vojak e vselej in povsod na svojem mestu.

našati, servirati, sprejemati prišlece ter imeti vsaj nekaj pojma o higieni, zdravstvu, negi otrok, negi bolnika itd.

S tem znanjem bi bila dekleta bolj upoštevana in spoštovana. Imela bi boljše plače, življenje bi jim bilo olajšano in laže bi se osamosvojile. Za slovenski narod bi bila velika moralna opora in pridobitev, če se temu stanu, ki šteje več tisočev, pomaga do višje izobrazbe. Če v službah bi morale pomagati pri vzgoji otrok, in znano je, da se več kot polovico služkinj poroči in množe število potomstva, ki mora biti dobro vzgajeno, ne pa da pozneje polnijo zavetišča in sirotišča. Začetki bi bili treba takoj. Če je drugje mogoče, kakaj bi bilo pri nas nemogoče? V zadnjih dvajsetih letih je bilo dovolj ugodnega časa, a strokovno vodstvo organizacije je bolj poudarilo brezpolno strankarstvo, ki je rodilo nepopravljivo moralno škodo, je cepilo delovne moči, ni razumelo potrebe, da bi se poglabilo v različna službena razmerja in v notranje duševne težnje in potrebe deklet, ki so najbolj pripuščene same sebi. Neobhodno potrebno je, da se za to važno vprašanje pozanimajo višje oblasti za socialno preureditev v duhu novega časa.

Salezija.

Samos — zaključek angleških pustolovčin v Sredozemlju

Otok Samos se dviga iz voda vzhodnega Egejskega morja ločen od podaljška maloazijskega polotoka s komaj 2 km široko morsko ožino Samsun-Dagh (Mykale). Dolg je 46 km, širok od 6—9 km, njegova površina znaša 500 m². Najvišjo višino dosega na zahodnem delu v vrhu Kerkei (1400 m). Kakor v svetovni vojni, tako je bil tudi Samos sedaj v začetku vojne zaseden od Angležev. Stejejo ga namreč k najbolj važnim otokom Egejskega morja. Kasneje pa so ga, po zmagovalnem nemškem napredovanju na jugovzhodu, zopet izpraznili. Vse do Badoglijeve izjave je bila nameščena na tem najrodovitnejšem otoku arhipela italijanska posadka. Ta je vodila na robu vojnega dogajanja nemoteno življenje med hrasti, pinjami, cipresami, belimi marmornatimi zalivi, oljčnimi gaji in vinogradi. Na Samosu stanujejo izključno Grki (ca. 60.000 prebivalcev, ki žive v 42 naseljih).

Sicer ima otok veliko zalivov, toda zdi se, da so ga Angleži zasedli predvsem zaradi zaliva Vathi, ki je najboljši in se da najbolje braniti. Obenem lahko nudi vojnim ladjam dobro skrišvališče. Ti motivi so tudi sedaj igrali važno vlogo pri ponovitvi leta 1916. ponesečenega podjetja in pri uresničenju angleških sanj o ustanovitvi bojišča na Balkanu. Tudi Samos je postal področje vojnih operacij, ko je nemška pest trgalila iz rok italijanskih Italijanov in njihovih angleških pomagačev en dodekanski otok za drugim. Ko je potreboval ogroženi otok Leros dovoza in čet, ter Angleži niso bili več v stanju, da bi se pripeljali iz svojih bližnjih velikih ladijskih porišč, je bil kratkoma večji del angleške posadke na Samosu prepeljan na ogroženi otok Leros. Samos je bil zato v svoji obrambni zmoglosti občutno oslabljen.

Komaj teden po padcu Lerosa so vzele nemške ladje smer proti Samosu. Ze nekaj dni prej pa so štuke in oddelki bojnih letal bombardirali vojaško važne cilje in poskrbeli, da je glavno mesto Vathi, ki leži na južnem robu istoimenskega zaliva, zaslitilo predstoječe dogodke.

Preostali Britanci na otoku so se umaknili na varno v Turčijo. Otok je zapustil

tudi divizijski poveljnik Badoglijev črt in grški guverner, ki sta se podala na nevtralnemu ozemlju. Tako zepušena Badoglijeva posadka, izdani izdajalci, je po kratkih pogajanjih z nemškimi parlamentarci pristala na prenehanje odpora in brezpolno kapitulacijo otoka.

Nemške čete so se izkrcale v dveh skupinah, na jugu in na severu in so začele takoj s sistematičnim očiščevanjem Samosa, 500 fašistov je bilo puščeno orožje in ti so takoj sedelovali pri nadaljnjem prodiranju skozi hribovito ozemlje.

Otok Samos je večkrat prizadet od potresov in zato je nekako simbolčen za angleško dodekanski pustolovščini. Končala se je namreč na kolebajočih tleh zadnjega oporišča na Egejskem morju. Nad izdajstvom in krivico po bosta nekada dne nemški duh in nemška sila triumfirala tudi na drugih bojiščih in zmaga bo naklonjena tisti zastavi, ki je bila namočena s krvjo najbližjih (Vojni poročevalec Hanns Gross.)

O tem in onem

Čudnega izvora je ime »film«, ki ga ima danes že skoraj vsak človek na uših. Poteka od angleške besede »felm«, ki pomeni koža na mleku.

Belopolnih ljudi je vsako leto za pet milijonov več.

Kako daleč je do sonca

Da bi napravilo pot od zemlje do sonca, bi potrebovalo letalo z brzino 200 km na uro nepretrgoma 85 let. Isto daljavo napravi svetloba v 8 minutah.

Samo še tri dni

je čas, da naročite »Razglednik Jutra« za znižano ceno 28 lir. — Obsegal bo blizu 300 strani velike oblike, nad 100 raznovrstnih prisppekov in mnogo izbranih slik. Nobena družina ga ne bo mogla pogrešati. Ne zamudite zadnje prilžnosti!

Čitatelji nam pišejo

Da med vojno ni vse kakor v mirnem času, menda ni treba ponavljati. Marskatere omejitve so neogibno potrebne, mnogokrat celo koštna, čeprav se na prvi pogled zde škodljive. Zlasti v vprašanju hrane, če bi ne bile cene živin, določene, bi se nedvomno dvignile tako visoko, da bi si jih mogel nabaviti le melekdo. Nekako tako je med drugim na primer s sadjem, z jabolki. Jabolka so, tako pravijo učeni ljudje, najednatnejše sadje. Vse bujajo tudi železo in med drugim bistre duha. Morda, im zaradi tega stalno naraščajo cene. Kilogram jabolk stane 16 hr, Pa niso kdo ve kako lepa. Izbrana so se dražja: po 18 hr. Sicer tudi to še nič ne pomeni v primeri s koristmi, ki jih ima ubogi zemljan od prepo-

vedanega sadu. Kakor vemo, so jabolka v prosti prodaji in na nakaznice. Nedobudna mladina v največnji dobi svojega življenja jih dobi nekaj kilogramov na mesec na živilsko nakaznico menda po 7 hr kilogram. Prav. To je bilo neprejš določeno. Kna'u potem so dobili iste pravice strelki. Tudi prav. Nato so sledile dvome žene. Še enkrat prav! Ni dvoma, da so vsi navedeni sedla potrebni, in prav tako ni dvoma, da jim se nihče ne namerava kratiti. Vendar se tu zastavlja vprašanje: kdo nima pravice do ceneje nabave jabolk? Prav tisti, ki spadajo v teko imenovano »zlatno sredino«. Ljudje, od katerih se največ pričakuje, največ zahteva. Ali bi se ne dolo vrediti tako da bi si lahko vsakdo nabavil nekaj kilogramov jabolk na mesec po ceno 7 hr za kilogram? Treba bi s sedem bi zaradi tega menda ne prodali, ustrezno bi pa bilo manj premožnim stajem, ki tvorijo absolutno večino.

Hišni starišine, ali ste že imenovali svojega namestnika in prestovoljne branilce, ki vam bodo pomagali pri ureditvi hišne zaščite v hiši, ki vam je poverjena za zaščito pred letalskimi napadi.

Stroške za ureditev zaklonišča nosi hišni lastnik; z nasvetom, delom in opremo, pa mora po svojih močeh pomagati vsak stanovalce.

Vadite se, da tudi v temi najdete pot v zaklonišče in v temi tudi zasili izhod pod milo nebo.

V zaklonišče vzemite s seboj tudi odejo in plašč.

Divji petelin in lovec

Pojčeka divjega petelna je zadel lovecva svinečka in padel je na zemljo. »Ali si me moral zadel v srce v najslabši uri mojega življenja?« je vzdihnil umirajoči ptič.

Potolaži se, mu je odgovoril lovec, »tudi meni se je zgodilo tako in z rano v srcu je mnogo huje živeti, kakor z njo umreti«.

Uspešno sredstvo proti podganam in mišim

je star, debelo tekoči ter ali kolomaz. Z njim zamažemo mišje luknje. Kjer se to sredstvo uporabi, se ne bo nobena podgana ali miš več prevlekla skozi dotično luknjo.

Mož brez žene je glava brez telesa, žena brez moža je telo brez glave.

Žena in otrok sta mružu največja sreča.

Bog ni ustvaril žene iz Adamove glave, da bi ji zapovedoval, ne iz njegovih nog, da bi mu bila sužnja, temveč iz njegovega levega rebra, da bi bila blizu njegovega srca.

Dve ženi odločati o sreči moža: njegova mati in mati njegovih otrok.

Dobri zakoni so protistrup proti propadu morale.

Vladimir M.:

Cestna železnica

Ker vem, da je mestna občina v dobrodelne namene storila že mnogokaj, in iščem zvesto življenjsko družico, sem sklenil, da se uvrstim med tiste, ki take pojave podpirajo.

Nabavil sem si mesečni vozni listek električne cestne železnice.

Cestna železnica ali tramvaj je ustanova, ki je sestavni del mestne občine. Segstavljena je iz dvotirnih in enotirnih prostornih in priklonih voz, škroplnega voza in osebj, ki ga plačuje mestna občina. Pomožni sestavni del pa je tisti del občinstva, ki se tramvaja poslužuje.

Z drugo besedo: Vsa Ljubljana! Ustanovljena pa je bila zato, da manjša razdaljo. Ker na je vprašanje glede manjšanja razdalje kočljivo in baje tudi sporno, ga prepuščam občinstvu v dobrohotno razmotrivanje in morebitno ugotovitev.

Kadar srečam voz cestne železnice, se ustavim, in če imam na glavi klobuk, spoštljivo odkrijem. Če pa imam pokrivalo v roki, ali ga sploh nimam, ker sem ga pozabil doma, stojim mirno in zrem za brečo napravo, čedker mi ne izgine izpred oči.

Odkar so tisti, ki imajo s pečati in nerazumljivimi podpismi opremljeno pooblastilo, potuhneli, da se da z elektriko silo tudi lepo ravhati, in so izumili eksplozivni motor, se mnogokrat pripeti, da se ta ali oni zlasti pa počeletski konj, splaš, ker nenadoma sreča voz, ki sam od sebe teče in nima ne spredaj ne zadaj njemu podobne vprege.

Ne glede na to je vprašanje ljubljanskega tramvaja tako zanimivo, da so nastale mnogokje ovire.

Kadar imam čas in je vreme lepo in bi rad doživel kako pustolovščino, stojim v

tramvaj in se odpeljem v središče mesta. In zmeraj se mi pripeti, da ura, ki je nameščena v kakršnem koli zaprtem prostoru, prehiteva uro, ki ima pravico javnosti. To vprašanje sem reševal z ljudmi in tudi z bitji, ki se znajo tako veselo smejati in kazati zdrave zobe in postanejo resna prav tedaj, kadar najmanj pričakuješ in potem tri dni ne moreš spati, a če zaspiš te mučijo strašne sanje.

Dovolj! Kadar predčasno opraviš svoje delo, grem peš do »Evropce« Pri »Evropci« je svetovno znano križišče, Figovec in Ajdovščina. Pozimi je tam celo pečen kos stanja naprodaj.

Ker je ravno polдне, je občinstva celo morje. Ne stopam rad pred pošto v tramvaj, ker ne ljubim človeške družbe. Srečen sem, kadar grem po samotni cesti sam, ob meni pa dogolasa stvar, ki mi neprestano govori o vprašanjih, ki me ne zanimajo in nenadoma obmolke...

Pozor! Na Ajdovščino pribreže tramvaj z vseh strani z vrtočljivo naglico. 300.000 km na sekundo!

Vozovi se bliskajo v senco in veselo obstanje sredi prometnih otokov.

Rad hodim v k'no in še rajši gledam na platnu, k'ko junaška pehota v polni bojni opremi s silovitim nasokom zavzame nezavzetno trdnjavo, in pri tem mislim na trdnjavo, ki sedi ob moji desni. Takrat me prevzame nenavadno nežni občutki in bi kar v kinski dvorani, če bi ne bilo proti pravilom dostojnosti in redarstvenim predpisom, zatulil kakor Tarzan in izvršil napad...

Nikakor pa ne morem gledati, kako občinstvo plane na tramvajski voz. Zato sedem na pločnik in čakam.

Sprevodnik javno pove, da ni prostora. Naj počakamo, če kdo izstopi.

Izstopi pot ljudi. Na prazna mesta pa

jih gre drugih 25! Srečno se prelinem na zadnjo ploščad. Stojimo ravni in negibni. A voz se ne premkne. Počakati je treba soročno napravo, da pride iz šiške ali kdo ve odkod.

Kravji prekupčevalec in t'hotapec pitanih prašičev izkoristi ugodno priliko in si odčrpe prvežati dušo k Figovcu.

Zvezni voz nam da še šest potnikov. Nato se premakne. Predvidno in počasi, kakor da bi bila proga mrtva.

Pred pošto nova družina. Vstopijo vsi. Kol'ko, natančno ne vem, ker ni lahko šteti. Ni dvoma, da več ko 50 in manj ko 150.

K'adar se odpeljem naprej, začnem premišljevat o matematičnih in fizikalnih pojmih.

V šoli sem se učil računstva. Seštevanje, odštevanje, množenje in deljenje se temeljito tiste zgradbe, ki se končuje neke v logaritmičnih, funkcijah in infinitesimalnem računu, in ki je ne bom nikdar pozna! znotraj.

Nadalje vem, da nikakor ne moreta biti dve teles! istočasno na enem in istem mestu.

Tramvaj pa postavi vse na glavo.

Opremljen je z ličnimi tablicami, ki zvednemu potniku povedo, koliko ljudi sme v voz, da je v njem dober zrak in zavore preveč ne trpe.

Vsebo teh tablic sem seštel in dobil zelo zanimiv problem.

Na spretni ploščadi je: 10 postei in p'ed in 10 stojšč; na zadnji isto; v notranjosti pa: 20 postei a sedere, 20 sedežev, 20 postei in p'iedi in 20 stojšč. Skupaj 120 mest!

Trenutek prosim! To so tista mesta, ki so uradno priznana in dovoljena. Kaj pa nedovoljena? Vsak dostojen tramvajski voz ima četrto vrsto z eno stopnico, na vsaki stopnici pa lahko stoji x ljudi, kar da: 4x ljudi. Y ljudi pa lahko vsi zadržaj

Skupaj uradnih in neuradnih mest: 120 in (4x) n y je enako?

Pojdimo naprej.

Tramvaj pribriži do »Evropce« s 120 potniki in dvema sprevednicama. T m izstopi pet in vstopi 31 potnikov. Pred pošto ne izstopi nihče, vstopi pa x ljudi. V Zvezdi izstopijo trije, vstopi jih pa 29. V Gradšču čimpo spet priraste 27. To je 120 in 2 manj 5 in 31 in x manj 3 in 29 in 27 je enako 209 in x manj 8 je 201 in x. Ali 120 in (4x in y) je 201 in x in Y! (???)

Prosim, naprej! Gospoda, le naprej, naprej, n preji!

Kadar po polzevo odjadramo z Gradšču in srečno obstanemo na Rimski cesti, b' 32 ljudi, med njimi 18 žensk, želelo izstopiti, a ne more'o, ker je tramvaj že odpeljal. Pridobim pet novih sotripinov-ilegalcev. Ki se drže za komolce t'istih, ki so se oprljeli pasov onih, ki objemajo vitko damico, ki je tako srečna, da stoji s koncem čevljevke leve nožice na robu stopnice in se s kazalcem in palcem leve ročice oklepa držala pri zadnjih vratih...

In kadar se čudež ustavi na Borštnikovem trgu, je v notranjosti proglašeno obredno stanje. T'stim 32-tim, ki bi b' radi že prej izstopili, se je pridružilo še 10 smišljenikov, a so kljub temu v manjšini, ker predstavljajo tisto, ki se peljejo naprej, še zmeraj absolutno večno.

Pravilo, da na mestu, kjer je že eno telo, ne more biti istočasno tudi kako drugo, je navadna laž, ki smo se naučili v šoli. Verjamem v pravilo o razteznosti teles.

Tramvaj n' pravo ime za tako napravo. Imenovati bi se moral harmonika.

Ker se sprevedniku mudí, voz odpelje, preden kdo izstopi.

Postaja pri uri. Ker je opozicija pr'dobila 6 pristavev med ljudmi na stopnici prv'h vrat, 23 somišljenikov med glasnim oprekanjem vladne večine srečno izstopi 10 pa jih ostane, da bodo še nadalje širili

nezadovoljstvo, zakaj tramvaj kakor pušica obrzi proti Viču.

Lang

BODITE USMILJENI IN USMILJENJE BOSTE DOSEGLI!

Matiju Zhópu

„Ki spi v presgódni gróbi...“

Mrtvi Čop

In Čop ga je res čakal tam, tako zvesto kakor v življenju, saj mu ni nikdar prelomil dane besede, čakal ga je trd, hlad, voščeno hlad; redki lasje, kakor so bili takrat premočeni, tako so ležali sedaj osušeni, lepljivi in razmršeni tu pa tam po čelu in po sencah. Čelo, itak vsečko, je bilo sedaj videti še večje, ker so mu redki in dolgi lasje, ko so se značili, padli v večini nazaj, da je kazala gladko se svetiljajoča koža precej globoko plešo od čela proti lasiščnemu vrtincu. Nad obrvmi in po lici pa je imel širok, močno sinje podplutbe od udarcev, ki so jih prizadejali ostri robovi skalnatih ceri savske struge. Prej ravni, kar malce ušljeni nos se je zdaj lepo in precej uščilil. V vzpeti liniji črnih kosti so se mišice še bolj napela, da so se kar svetile. Drugače male, rožnate ustne, v življenju vedno rahlo nasmejane, so bile sedaj posušene, bolešno zavesečene in precej odprte, tako da so se mu ob medli razsvetljavi svetilkali robovi drobnega zobovja. Gosta rast po nedeljškem britju je napravljala polt še bolj posinelo. Rahlo in mehko bradno lasišče se je osušeno spet ovijalo ob sencah in se kodralo v drobnih zalizkih preko lica, v venku mehkega puha morda brade ter se spajalo kodravo in košato globoko pod vratom.

Nekdaj bele, skoraj ženske roke z dolgimi prsti, so bile zdaj modrikasto podplute, prsti čudno skrivenčeni in okorno sklenjeni v držo pokonjih; sklenjene so bile roke malo nad kolenom, kolikor se je pač dalo in v kolikor sta popuščala trdota in hlad iz valov potegjenega, že otrdelega trupla. Obale so pa morali kar položiti nanj, ob straneh so mu jo potlačili in potisnili, kolikor se je pač dalo pod pokonjke, da je bilo truplo videti kakor običeno.

Matija Čop je ležal v preprosti krsti, v kakršno so ga pač bili položili in nato pripeljali dobri ljudje iz Tomačevega. Ob vznožju je imel kup cvetja in zelenja, toliko, da se noge sploh niso videle. Odtod proti prsim pa so se vili večji in manjši šopki poljskega cvetja, prepleteni s travnimi bliskami in deteljo. Tu pa tam je bila položena tudi posamezna poljska cvetlica. In ležalo se še vedno tako, kakor so jih bile položile preproste, žuljave kmečke roke, preden so Matijo Čopa odpeljali v Ljubljano.

Pod vratom, na levi strani prsi, tam, kjer je še pred urami utripalo srce, je ležal droben šopek poljskih marjetic, plesen s plavicami, v sredi pa je žarel živo plamenec velik mar — skromen dar, spleten in povit od mladostnih dekliških prstov kot poslednji spomin na domačo zemljo in neno rast.

Res, prav ves je bil naš dobi Matija posejan s cvetkami in zelenjem, da ga v pridu gledam kakor jasno julijsko noč, polno zvezdic in utripov, ko je ležal v mrtvašnici ljubljanskega »Spitala«, ki je stal na prostoru današnje Kmetijske posojilnice ob Dunajski cesti.

Ob skromni krsti je bil položen še majhen svitek perila in drobnarij, ki so mu jih pobrali iz obleke, preden so ga z njo pokrili in ovili. Poleg svitka so ležali prašni čevlji, na njih pa je čepelo Čopovo pokrivalo. To je bilo vse. Mrtič je tako čakal zdravniškega pregleda, obdukcije in — Prešerna.

Ob mrtvem Matiju

Ali se moremo sedaj uživet — po vsem, kar smo tu s Prešernom doživljali — v nenadomestljivo izgubo in bridko bol, ki jo je občutil takrat mladi pesnik in to sleherni trenutek huj?

Po ustnem izročilu nam je izpričano, da je bilo takole: Gologlav, z razmršeni dolgi lasmi, je kakor blazen planil na ulico in ovihral po križevniški ulici k Čopu. Prav ničesar ni vedel, ne slišal, ne poznal, še manj, da bi kaj občutil, ko se je zaletaval v mrtvočelo, ves zaripel v obraz, sana mu je pohajala, da je hlipal in iz odprtihi ust se mu je pocejala slina in se vlekla kakor nit po telovniku in napol napravljenem in odpetem suknjiku. Lasje so mu vihrali in le rahel bolesten jek se mu je zdaj pa zdaj iztrgal iz prsi. Ko pa je prestopil prag turobnega kraja in zaril Matijo v mračnem prostoru bledosvetnega in podplutega v soju edine plapolajoče lojčke, tedaj je zakril na ves glas, se zagrizel v dlan desnice, zakril z levico kakor blazen po zraku, nato se pa vrgel kakor pobit na dragega Matijo, ga tresel, božal, poljubljal ranjena mesta, klical ga po imenu, in mu

kakor iz uma privzdigoval veke, da bi se enkrat zazrl prijazne prijateljve oči. Bile pa so že steklene in zrkla so zrla vanj brez sijaja in moči. To mu je vzelo ves pogum, da je zajokal, omahnil in klečnil na kolena, krsta se je zamajala pod njegovo težo in jokaj je, jokaj kakor majceno, neutrušeno dete.

Pri tem je rob suknjiča v zamahljaju ugasnil edino brlečo lučko, ki je dotlej medlo razsvetljevala prežalostni kraj. Le medel sij žametne julijski noči, prevlečen s srebrno belino, je lil skozi ozko okno in z ozkim pramenom razsvetljeval negibno postavlo mladega dolgolasega poeta, ko je ječal ves skrušen in posušeni vek na prsnih, z vlagi prepojenih tleh vegastega tlaka ob skromni krsti mrtvega prijatelja.

Franc je bil kakor neživa gmeta, nepremičen, ves prašen, bled, z znomen pojeno; le ustna, suha in lepljiva, so neslišno drgetala in trepetala: »Matija, s teboj šlo je vse!«

Zagonečka in skrivnost Čopove smrti

Ko je 6. julija zvečer dospela v mesto prva vest o Čopovi smrti, je literarna Ljubljana kar onemela. Nihče ni mogel verjeti, da bi bilo to sploh mogoče. Ko pa govorice le niso ponehale in ko so videli Prešerna, kako je kot brez uma vihral proti mrtvašnici, je po mestu završalo, stikale so se glave in pritaeni šepet se je širil okrog, nekam čudnem, res zagonečnem.

Odigravali so se po nenadni Čopovi smrti pretrsljivi prizori, ne samo za štirimi stenami, ampak tudi na ulicah. Saj v mali Ljubljani ni bil Prešeren edini, ki je objokoval učenega prijatelja, marveč trdi ustno izročilo celó to, da je znani duhovni gospod dr. Fister na ves glas zaplakal kar na ulici pred stolnico, ko je zvedel resnico, zajokal tako močno, da so postali mimoidoči pozorni in mahoma se je zgrnila okoli njega gruča ljudi. Dr. Fister je bil znan politik, prav tako goreniški rojak. Rodil se je bil 5. januarja 1808 v Radovljici, umrl pa 12. marca 1888 na Dunaju. V tistih letih (1833—1835) je bil senkavski kaplan in dober prijatelj Matije Čopa. Bil je taisti duhovnik s poznejšim imenom »dr. Fister«, ki je v letu

Ljubljanske kulturne razmere. Od vsega tega nam je ostala ta lepa glava iz kararskega marmorja kot živ odlomek ženjalne zasnove velikega Prešernovega spomenika; takega, kakršnega je nosil ponosni kipar Gangl v svojem razžaljenem in ponižanem srcu. Saj ko si je Gangl zastavil nalogo, da ustvari pesniško podobo Franceta Prešerna ni bil pred lahkim delom. Kazumeti moramo: prave življenjske likovne podobe o Prešernu nimamo oziroma jo zaenkrat še ne poznamo! Gledamo ga le takega kakršnega si sami predstavljamo po opisih ali po dozdavnih upodobitvah. Imamo pa zato zelo vestna izročila natančnega opisa Prešernove glave, postavbe, njega navade, drže in noše. Eden izmed najbolj izčrpnih opisov in dober vir za likovnika so vprav zapiski Prešernove hčerke Ernestine Jelovškove, naglašam — nekdanje zelo dobre in zdrage prijateljice mojstra Gangla. Pisani viri navajajo, da se Prešeren v življenju ni dal sam nikdar slikati — namreč sam! Nasprotno pa zapiske ustnega izročila namiguje na »neki povjeme« (fotografije?) skupine oseb, da je med njimi tudi Prešeren in sicer v družbi svojega učenca, pozneje znanega nemškega pesnika Anastazija Grünla (* 1806 - † 1876)...

Nekaj let po pesnikovi smrti je naslikal Prešerna po spomninu (v mali olinji podobi) slikar Kurz pl. Goldenstein (* 1807 - † 1878), seve z občutnimi risarskimi in anatomičnimi nedostatkami, da o noši in pesniški trdi držbi ne govorim. V letu 1900. pa je pesnik in urednik Anton Askerc za stoletnico Prešernovega rojstva obelodanil v 12. številki Ljubljanskega Zvona (Prešernov album) še uspelo in krepko risano, do takrat malo komu poznano Langusovo upodobitev moža v profilu (od strani), v bidermajerskem obličju, dolgolasa in kodrav z zelo značilnimi umetniškimi potezami, ki naj bi nam predstavljale, po živih pričah potrjene: — Prešerna. To skico pa je pred leti gotov krog slovenskih kulturnikov ovrgel, čeprav ni niti eden izmed teh poznanih pesnika osebnosti — čes to ni Prešeren, ampak — Langus sam. Ovrgli so kulturniki to podobo, čeprav jim je bilo dobro znano, da so ta lik izpod Langusove roke spoznali in potrdili za Prešernovo podobo takratne verodostojne žive priče, ki so pesnika še osebno zelo dobro poznale.

Da pa nam ne uide v pozabo, naj navedem, da je pričujoča Ganglova prelestna umetnina Prešernove pesniške glave povezana z gotovimi dejstvi, ki nam dajo slutiti, da nista bili mojstru za predlogo samo obe zgoraj opisani upodobitvi, ampak da mu je služil za verodostojno predlogo — poleg živga modela Ernestine Jelovškove — še »neki posnetek«, važen za nas — ampak žal ne vemo, ali je zgubljen ali pa za nedogleden čas zakrit z zabrisano sledjo.

Nedvomno je Ganglov umetniški lik Prešernove glave ena izmed najbolj popolnih upodobitev, kar smo jih do sedaj prejeli iz rok stvarjalne sile slovenskih likovnikov. Svojo prvo zasnovo (l. 1894) pričujoče »pesniške glave« je Gangl v letu 1898. dovršil v marmorju, ki je danes hranjen v ljubljanskem Narodnem muzeju; vendar se pa ta marmorna umetnina ne more primerjati po življenjskem nadihu izraza in tvorne sile z izvrstnikom v sadri, se pravi, s tisto prvo Ganglovo zasnovo iz leta 1894, ki hrani na sebi še vse od mojstra zarisane naznačne točke, ki so mu služile pri prenašanju s šestilom in mero takrat, ko je klesal v kameni sklad, kar je bil pred štirimi leti vdahnil v gliko in sadra. Izvirnik te likovne relikvije Prešerna je tako poln življenja, da ima tisti, ki gleda ta umotvor, občutek, da zre pred seboj živo podobo in da bo ta pesniška glava zdaj pa zdaj spregovorila v svoji značilni goreniški nesmrtni besedi. Ta upodobitev iz leta 1894 je shranjena v zasebni ljubljanski zbirki, odlike pa je v ljubljanskem Mestnem muzeju; oboje je bilo darovano po plemeniti uvidljivosti mojstrove družice gospe Marije Ganglove, ki biva v Pragi.

Ko gledamo Prešernovo poprsje s prekrasno pesniško glavo iz kararskega marmorja, očitno z lovorjeverni listi ter z veljico lipovega lista in cvetja, ki moramo priznati, da nam mojster Gangl ni ustvaril samo blagodejnega loka Prešernove podobe, marveč nam je dal Prešerna živega in resničnega, tistega in takega pesnika, kakršnega nam izžarevajo »Poezije«. Naš posnetek je izrez fotografije (iz mojstrove zapuščine), ko je bil Ganglov »Prešeren« fotografiran l. 1898 v kiparjevem ateljeju. Fotografija je zdaj v ljubljanski zasebni zbirki.

1848. (12. marca) podžgal s svojimi svobodomiselnimi pridigami in nagovori dunajske študente k vstaji na barikade zoper absolutizem proslulega kancelarja Metternicha.

Seperanje ljubljanskih krogov je naraščalo in se prelivalo v zamolklo mrmranje; čudne, čudne govorice so udarjale pri tem vedno hujše še Prešernu na uho in na srce. Zlovesče namigavanje je bilo tako nedvoumno, da je čutil celo F. v. Hermannsthal, dober literarni znanec dr. Čopa in Prešerna, za potrebno, da je priključil pod črto, kmalu po tem dogodku v »Illyr. Blatt-u« št. 29 (sobota 18. julija 1835), ko je objavil svojo pesem, posvečeno »Spomninu M. Čopa, c. kr. knjižničarja Licejske biblioteke v Ljubljani, naslednje priručne, vendar nekam suho pojasnilce v nemškem jeziku:

»Ta mož, ki ga je odlikovalo temeljito in mnogostransko znanje, ne pridobljeno, marveč s silo, v neugodnih razmerah rojenega talenta izvojevano, in ki ga ni nič manj odlikoval plemeniti značaj, je podlegel 6. t. m. pri kopanju v Savi za kapjo in je umrl v starosti 38 let. Ako ga pozna samo Kranjska, njegova domovina, ne pa vesoljni slovstveni svet, je to pač le zaradi tega, ker mu neutrudno naporno učenje, poučevanje drugih in zgodnja smrt niso dopuščale, da bi zaslovel v vesoljnem literarnem svetu. Čigar zaževanje vedno vneto gojil. F. v. Hermannsthal.«

Franc Hermann v. Hermannsthal (1793 do 1875) je bil nemški pesnik, in se je, ko je prišel v Ljubljano, brž pridružil prijateljskemu krogu, ki se je zbiral v mali Čopa.

Nadaljujem ob tednu.

JUSTIN

grafik

*) Moj spomin se tu oklepa podobice, risane s svinčnikom od neznane ljubiteljske roke, ki kaže v pomankljivi anatomični, vendar precej značilnih potezah moža, starega nekako 38 let od strani (v profilu), s precej močno plešo na temenu, drugače pa nežnim lasiščem. Od senca preko lice do vratu pa s precej kodravo brado, kakršne nosijo stari pomorščaki (brez brki). Pod oprsem upodobitvenim je napis: »M. Zhope«. V dopolnilo naj zabeležim, da je imel Čop že kot 32letni učenjak precej redko lasišče ravno nad čelom, kar se prav dobro opazi na upodobitvi ge Oblakove, ki je slikala Matijo Čopa v letu 1829, prav tako se opazi to na Langusovi podobi (iz leta 1829).

Zato je lahko mogoče, da kaže navedena skromna upodobitev Čopa res v njegovem poslednjem letu. Nisbo hr ni sorodni k pokojnega monsignorja Toma Zupana, znanega prešernoslovca in daljnjega Prešernovega sorodnika.

E. J.

Podoba Čopovega nesmrtnega prijatelja, pesnika — doktorja Franceta Prešerna. Ta glava — mojstrsko delo iz leta 1898. kiparja Alojzija Gangla (* 1859 - † 1935) — je ena izmed najlepših pesniških upodobitev našega Prešerna. Prav za prav je to le odlomek velike zasnove mogočnega spomenika, ki naj bi bil po Ganglovem načrtu v okras bel Ljubljani. Svojo prvo zasnovo za ta marmorni lik — res tepe pesniške glave — pa je Gangl ustvarjal že v letu 1894, v glini in sadri in to v nežnem okolju same Prešernove hčerke, Ernestine Jelovškove. — Zgodba tega toplega prijateljstva in spomenika pa je povezana še z imenom slovenskega pisatelja in njegove žene, ki meče še sedaj neko čudno senco na takratne

še dve podob nekdanjih tihh domov in Čopovega okolja na nekdanji božji njivi pri Sv. Krištofu.

Nekdanja Smoletova gomila, ki je mogočno ležala v okviru košatih cipres in bršljina, grob znanega Čopovega in Prešernovega prijatelja zvesolega Andreja (* 1844).

Monumentalni grob velikega učenjaka in jezikoslovca Andreja Kopitarja (* 1844). Mož je umrl na Dunaju, kakor so ga v letu 1897. pripeljali v domovino in ga položili poleg njegovih starih znancev k večnemu počitku.

Križanka št. 135

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
13				14				15	16				17
18				19				20				21	
22			23				24					25	
		26					27				28		
29	30					31				32			
	33				34				35				36
37				38					39				
40				41				42				43	
44			45				46				47		
		48					49				50		
	51					52				53			
54					55				56				
57				58				59				60	
61				62				63				64	
65			66				67				68		
		69					70				71		
72	73					74				75			
	76					77				78			79
80					81				82				

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1. izguba, uklonitev, 5. živali predzgodovinske dobe, 10. neradodaren, 13. drevo in sad, 14. vrtnina, 15. sad gozdnega drevesa, 18. za oko ugoden, 19. kmeček delavec, 20. srednjeveški podložnik, 21. oblika pomolnega glagola, 22. talijanski spolnik, 23. bedak, neumnež, 24. droben, nedebeč, 25. del strche, 26. pripadnik starogrškega plemena, 27. kuhinjska potrebščina, 28. večje potovanje, 29. pripadnik azijskega naroda, 31. opeka, 32. enote našega bivšega denarja, 33. domača žival, 34. vrsta ptic, 35. domača žival, 37. beseda v molitvi, 38. prisojla lastnine na prisilni dražbi nepremičnin, 39. kot, nego, 40. bozen, 41. hrvaški šahovski mojster, 42. močen, zreden, 43. egiptovsko božanstvo, 44. ploškovna mera, 45. napad, 46. danes del Madžarske, 47. del trkotnika, kvadrata itd., 48. kusen, ugoden, 49. pismono obvestilo, 50. del moške obleke, 51. rudarjem dobro znano plin, 52. ubog, 53. slepm, poljufam, 54. obisk, 55. slovita stavba v Londonu, nekdanj državna kaznilnica, sedaj del zgodovinskega muzeja (w = v), 56. gibljiv, 57. grški bog vojne, 58. del perla civiliziranega človeka, 59. hribovit, planinski, 61. frčanje, 62. zamnivi, privlačen, 63. del nekaterih močnih ali mesnih jedi, 64. besedica, ki podkrepi trditve, da se nekaj dogaja ali da se je zgodilo, 65. pamet 66. član opere, 67. je potreben vsaki godbi, 68. predmetje Ljubljane, 69. reka v Severni Rusiji, 70. merska enota, 71. časovni prišlov, 72. mesto v Voljvodini, 74. Bakhov spremljevalec, 75. del telesa, 76. znanaka avtomobilov, 77. veriga (srhrv.) 78. dragoceno živilo, 80. začetek teme, 81. znanost, 82. kozarški poveljnik.

Navpično: 1. del omare zavarovalna lista, 2. ptica, 3. del živalskega telesa, 4. medmet, 5. časovna enota, 6. vsa (narobe), 7. ljubkavalno ime za domačo žival, 8. mrčes, 9. prebivalce vasi v ljubljanski okolici, 10. ovčalka, 11. kos lesa, 12. predlog, 14. bojevnik, vojak, 16. svetopisemna oseba, 17. poljski pridelek, 19. del nekaterih rastlin tudi ime rastline same, 20. ga darujejo zmagovalcem ali pokojnikom, 21. mlada domača žival, 23. niti eden, 24. dan v tednu, 25. hitri prenašalec vesti, 26. obvezno plačilo gosposk, 27. zidar, 28. de kart pri taroku, prigranec, 30. popotnik iz verskih nagibov, 31. turški državnik, 32. konjski ropot, 34. spada k služničadi, 35. val (srhrv.) 36. se bav s preučevanjem človeških delov telesa, 37. izero v Srbiji, 38. se je zgodil že dolgo tega, 39. zdravilo, 41. popust odbitek pri cen, 42. tuji naziv za vojaka tehnični čet, 43. del obleke, 45. beleščina, 46. kraj na Primorskem, 47. učna enota za drago kamenje, 48. število, 50. umazan, čadast, 51. lahko napravim, 52. glej, 58. vodoravno, 53. zavarovan, zaščiten,

Rešitev križanke št. 134

Vodoravno: 1. steza, 6. blaten, 12. kalen, 17. topel, 18. regata, 19. orali, 20. op, 21. legat, 22. Apolo, 23. ah, 24. Jozef, 26. delati, 29. Emona, 31. Alena, 32. Evalit, 33. kalij, 34. ko, 35. kliš, 39. Blejec, 43. letati, 49. Leros, 50. ež, 51. Banat, 52. igram, 53. sa, 54. čeber, 56. Tilika, 59. vitek, 61. enake, 62. omikan, 63. oseka, 64. ta, 65. brezi, 69. kredit, 73. spevi, 77. lirik, 78. varati, 79. požar, 80. os, 81. dotok, 82. argon, 83. re, 84. karan, 86. težaka, 89. rejen, 91. Erika, 92. ataman, 93. Ivana, 94. ro, 95. slika, 99. zmeren, 103. omelo, 107. kočar, 108. Mikene, 109. mizar.

Navpično: 1. stoja, 2. topol, 3. ep, 4. zelen, 5. aleja, 6. brade, 7. letev, 8. Ag, 9. ta, 10. etati, 11. napit, 12. kolek, 13. aroma, 14. la, 15. elani, 16. nihaj, 25. zenit, 27. lakot, 28. aloja, 30. oltar, 35. klete, 38. lažen, 37. šibek, 38. Enare, 39. blato, 40. letim, 41. etika, 42. cigan, 43. plavo, 44. remis, 45. vosek, 46. Osaka, 53. baker, 57. liter, 58. ikada, 60. tepež, 65. Bloke, 66. risar, 67. zidak, 68. ikona, 69. kvota, 70. paket, 71. Itaka, 72. tira, 73. spori, 74. ponev, 75. varen, 76. Irena, 85. ribič, 87. žarek, 88. amore, 90. Janez, 95. SK, 96. lo, 97. ka, 98. ar, 99. zm, 100. mi, 101. en, 102. ne, 103. Om, 104. mi, 105. la, 106. Or.

Zlogovnica št. 52

a — bi — bro — čev — de — e — e — en — en — er — ev — go — ja — ja — je — ka — ka — kan — ki — ko — la — me — ni — ni — o — or — ra — ri — ro — ro — sve — ta — tes — ti — to — tr — ve — zi — žič.

Iz teh zlogov sestavi 13 besed s pomenom: 1) mesto v Ljubljanski pokrajini, 2) Odisejev oče, tudi: Hamletov prijatelj, 3) grške masčevalne boginje, 4) ime celjske grofice, 5) Cankarjeva pesniška zbirka, 6) glavno mesto azijske države, 7) azijski polotok, 8) vihar (tuj.), 9) vrh v Zasavju, 10) mesto na Gorenjskem, 11) Wagnerjeva opera, 12) reka na Pirenejskem polotoku, 13) pokrajina in mesto v Andaluziji.

Prve črke, brane navzdol in nato tretje navzgor povedo citat iz Shakespeara (Cimbelin).

Nekdanja slika (iz leta 1895) po potresu zrahljanega in nato podrtga pročelja s cerkvice deželne bolnice (»Spitala«) ob Dunajski cesti. V okrilju cerkvice je bila tudi marmorna veža, kjer je ležal Prešernov učeni prijatelj Matija Čop. Cerkevica s prizidki je stala na kraju, kjer se razprostira danes blok visokih hiš s Kmetško posojilnico na čelu. V ospredju na desni strani je prav dobro vidna še danes stojčča — skoraj neizpremenjena po obliki — Verovškova hiša, trgovina z železnino na znanem križišču Ajdovščini (pred »Figovcem«).

BODITE USMILJENI IN USMILJENJE BOSTE DOSEGLI!

Miklavžev 1943

Čas je preizkušeno sredstvo, ki ljudi privede na razne dogodke, obrne merilo, da postanejo mnoge potrebe nenadno nedosežne. Kdo se je včasih zmedel za čarško klobaso? Kakšen očaraneč, ki je pripeljal šoto v Ljubljano, ne pa gospa, oblečena v kožuh in pokrita z mojstrstvom klobučarske umetnosti. Opalčarji so tožili, da jih zbog bledelja roke bolijo, zdaj so pa časi, ko jim s filmsko naglico roke otekajo, noge se jim tresejo, možgani so polni števil, ki jim se v spanju gledajo iz ušes. Pred opalčarji je dolga veriga. Veriga je sploh znak časa, čemu se sklenejo v celoto in delo gre naprej. Vsek obroček ima širši obseg in svojo ceno. Veriga ne pozna ravnotežja, temveč vedno naha navzgor in v veselje in zadovoljnost varilcev-kovačev in onih, ki se lahko s polno mošnjo oklenejo posameznih členov. Ob strani pa stojijo ljudje, katerim so zaprte poti do možnosti, in skozi priprte oči gledajo v pravilnični svet, o dobrih palčkih in vilah, ki so prihajali v hiše in prinašali darove, dodatke k pojmu sreče.

To so bujni sladki trenutki v grenkobi življenja, razkošje v odtlenih gorja, ki dvigne misel iz brezna skrbi. V sivino dni se razpre domišljija do zadnjega kotička možgan. Razum dobro ve, da pravilničnega sveta ni, tor da srce si ga želi in z daljnogledom išče v bližini in daleč.

Pravilnični svet napolni praznino in izgine, ko se roka stegne po dobrotah in oko široko odpre v dejanski svet.

Ti ljudje niso sanjari, le na petek, na postni dan so rojeni, v nasprotje onim, ki so rojeni na nedeljo in se imenujejo »nedeljski otroci«. Petek je dan želja in fiziološki, kar se lahko pospravi z ribniško žlico in ni potrebno zametati s srebrno žlico ali vilicami; to modo je vpeljal Harun al Rašid za »nedeljske otroke«, katerim pojejo na mizi petelin, odklopani ob žviži težji s številko 250. Petelin stoji na desni nogi, zato je leva noga bolj negovana in nežnejše okusa. Za noge tega ptice je veliko zanimanje, kakor tudi za kožo zajcev. Ni pa zanimanja za tiste štrčke, katerih zajame žlica sedem na enkrat, ko se potopi v močnati sok.

Nekoč so v neki šoli lepo misel dejansko izvajali. Enkrat na mesec so vsakemu otroku zavezali oči, drugi zamašili ušesa, tretji privezali roko in nogo k stolu. Ob tem so otroci premišljevali, kako je slepi, gluhi in hromi ljudem, in spoznavali vrednost zdravih čutov in udov. To je bilo v šoli z izbrano mladino »nedeljskih otrok«, katerim pojejo petelin in migajo žejčki, a ne poznajo prazne vreče nad prepono, v kateri predejo pajkove.

Pred Miklavžem oživi pravilnični svet v nežnih glavah otrok. Domišljija si gradi hišice iz leca, z okenci, na katerih se zibljejo pisani balončki in vabijo k obloženju mizi, ki so jo pogrnili palčki. Zlata lestev misli pelje k Miklavžu s polnim košem bonbonov, peciva, igračk, knjig za polico, zvezkov, barvic in še marsikaj, česar si želi srce. Otroci pišejo pisemca, izražajo svoje hrepenenja želje, obljubijo pridnost in vrljnost in položijo drobne vstrelke v okno, da jih bo videl in bral ljubeznivi otroški svetnik. V pričakovanju Miklavževih daril jim utripa srce. V najtišjem kotičku misli pa se le zgane dvom: bo, ne bo, in to je že tolažba vnaprej, ako bo ob Miklavževih mizi razočaranje.

Končno so zadovoljni z vsakim darilom, če tudi ni tako lepo in obilno, kakršnega jim je naslaskala želja. Otroci hitro pozabijo in odpuščajo celo svetemu Miklavžu, samo da se je spomnil pisemca, prošnje in krožnica otrok, ki so na petek rojeni. Za te otroke je največkrat nad oblaki zaprt kolodvor, zanje ne vozijo vlaki z razsvetljenimi okenci, za katerimi so dobrote iz Indije Koromandije.

Ta dežela ni le pravilnični svet za otroke, temveč tudi za odrasle. Izložbe vabijo in misli predejo dolge niti; vsakdo si želi tega, kar mu manjka. Dolgo Miklavžev mizo mu pričarajo želje, obloženo z darili, ki so jih o polnoči prinesli palčki in vile. Vsakdo ima skrite želje, tako potisnjene v kotičke, da si jih sam sebi ne upa z besedo povedati. Glasna beseda bi zasenčila lepoto pravilnice, ki je pri kadilcu najlepša takrat, kadar je ovita z oblaki dima. S pobožnostjo drži papirsko, z užitek se je dotakne z ustnicami, polegne atomček omame in izdihne nežni dimček. Ti dimčki so neprecenljivi za one, ki radi odbežujejo iz vsakdanjosti v rajsko deželo sanj in hrepenenja. Brez dima ni poleta v pravilnični svet, dim odpira vrata zlatih gradov in dviga pokrove skrini, natrpne bajnega bogastva. Srebrni zvoncek zazvonijo in zapojejo tisto lepo pesmico: »Mizica, pogripi s!« Čudovito so sanje ob dimčku, ki se dviga v pramenih vinjete, kakor jih je naslaskala roka sešestmesta slikarja. Vse mine, najhitreje ta lepa sanja, ko tli v roki zadnja bržja travica. Konec napravi čikomarec, ob katerem se kopčijo čiki, ki so posledica v dnevi, ko je na vratih opale nezaželeno besedilo.

Ljubljana čuva Miklavževu tradicijo

Čeravno je letos bolj skromen, je vendarle vsaj na zunaj ohranil svoj sijaj in običaj

Kdor bi hotel raziskovati v Ljubljani kupčijsko življenje, njegove sezone, znamenite dneve, razpoloženje kupovalcev, njihove potrebe, navade ter običaje, bi moral začeti povsem resno z Miklavžem. Moral bi pa tudi poklicati na pomoč zgodovinarja, ki bi mu povedal, kdaj je Ljubljana začela tako, zanosno častiti Miklavža ter kdaj so nastale njene miklavževske tradicije, ki so tako trdne, da jih ne more omajati noben čas in noben dogodek. Ne gre le za trgovsko in kupčijsko življenje v Ljubljani; raziskovalec ljubljanskih tradicij bi tudi odkril, da nikjer drugje pri nas ne častijo in praznujejo Miklavža tako kakor v Ljubljani.

Ljubljančani — varuhi tradicij

Zmotili bi se, če bi mislili, da varuje tradicije le naš kmet; vsaj, kar se tiče Miklavževskih tradicij, niso nikjer tako žive kakor v Ljubljani. Na deželi se pogosto niti ne spominjajo na Miklavža, medtem ko v Ljubljani govorimo vsi o njem cele tedne. Ljubljančani sestavljajo pravi Babilon: zbrani so iz vseh slovenskih krajev, tako da je pravil pristnih Ljubljančanov najmanj. Zato bi pričakovali, da tudi vsi varujejo svoje pokrajinske tradicije, v resnici se pa že tako pomenečani, da so vsi navdušeni najbolj za miklavževske običaje. Noben drug datum jih ne razgiblje tako kakor 5. december, ko zvečer obiskuje Miklavž meščanske domove. No-

Pismo sv. Miklavža: prosim, prinesi mi...

bene druge tradicije meščani ne varujejo bolj ljubosumno kakor praznovanje Miklavža ter ves njegov kult. Sicer Ljubljančani varujejo skrbno tudi druge tradicije; kdo bi mogel našteti vse? Nikdar ne bodo pozabili praznovanja n. pr. Martinove nedelje, Silvestrova večera, pustne nedelje in vseh tistih praznikov, ne glede na to, ali so v praksi redni ali ne, ali jih praznujejo kmetje ali ne. Ljubljančani so v svojem pravem elementu le, ko praznujejo. Morda je naše podnebje ugodno, da se v njem lahko razmahne tako prostodušno domišljija: ljubljanska medla prinaša nekakšen pravilničen čar, daje okvir vznesenemu občutju, da se v njem lahko razvije zanos praznovanja.

Trgovine v znaku Miklavža

Miklavževa sezona se začne že nekaj tednov pred 6. decembrom. Kdaj se prav za prav začne, ne ve nihče točno povedati. Tu in tam opazimo že sredi novembra, da so se izložbe prelevile čez noč ter so začele kričati, sijati, žareti in bleščati, da te je zaskrbele v očeh. Nehote postaneš pozoren. Včasih so bile vse izložbe skoraj mesarsko rdeče ter kričale. Rdeči papir najbolj kričavih odtenkov je bil glavni element aranžerskih izložbenih umotvorov. Razen papirja je bilo treba seveda mnogo luči, ki prihaja zlasti ob mrčnem podnebu še tem bolj do izraza, ko žare obloč-

Sv. Miklavž v krizi: zaradi »prometnih težav« pošiljke niso pravočasno prispеле in mu je zmanjkalo darov

Tobakarji so neugnani in mnogi so pisali iskrene prošnje in priporočila, ali že vedo kam in kje se oddajo, da jim je uspeh zagotovljen. Ena izmed tobakaric je napisala sledeče vstrelke za vse, katerim je tobak začetek in konec dneva: »Na praznik bi Tvoj se rad v dimček zavil, preljubi, dobrotni svetnik. Kako bi proslavil Tvoj godovni dan? Ugasnil je zadnji moj čiki! Kadilci smo skromni, ponižni ljudje, se v gostji zvrstimo korak. počasi premika se vrsta naprej v opalito — po ljubi tobak. Otrokom izpolni vse tih želje, prinesi jim keks in bonbon, kadilcu pa vsakemu. Ljubi Miklavž, pripelji tobaka vagon.«

Mara Tavčarjeva.

Tradicionalni ljubljanski Miklavžev sejem

nice ter žarometi v izložbah kakor v filmskih atelijih. Pri razsvetljavi izložb trgovci prejšnje čase niso varčevali. Sploh ni bilo mogoče niti misliti na kakšno varčevanje pri urejevanju izložb, kajti med trgovci se je razmahnila prava tekma, kdo bo lepše — ali bolj kričeče — uredil izložbo, kdo bo pritegnil več kupovalcev, odnosno, kdo bo postal čim večji dobavitelj Miklavža.

Ne nebesa, temveč pekel

Ni povsem točno, če zapišemo, da se je Ljubljana pred Miklavžem v tistih časih spreminila v nebesa; bolj bi držalo, če bi rekli, da je bila pravi pekel. Res ni pri nas nihče bolj v časteh kakor Miklavž, toda prav v njegovi sezoni so se režali v vseh izložbah peklenški sredi pravega peklenjskega žara. Parkelj je pač neizogiben spremljevalec Miklavža in skoraj njegov zastopnik. V izložbah Miklavž ni bil nikdar tako dobro zastopan kakor peklenšček. Zdelo se je, da se je mesto spremenilo v pekel in izložbe trgovin so bile peklenjska okna. Morda je tudi v tem globlja tradicija, prastari smisel Ljubljančanov za groteskno slikovitost, kakršna je v starih časih prišla do izraza pri znanih ljubljanskih procesjih, zlasti pri pasijonskih.

Pospesevanje aranžerske umetnosti

Miklavževske tradicije so nudile ugodne pogoje za razmah izraznih umetnostnih panog. Zaradi samega Miklavža so se udeleževali pesniki, ki so kovali pesmice za deklaracije na Miklavževih večerih, v šolah in domačih prireditvah. Zaradi Miklavževih praznovanj so trpela tudi gra, kajti na prireditvah so včasih nastopali tudi pevci. Za likovno umetnost nadarjeni in rojeni bodoči ali že priznani umetniki so tudi lahko pomogli svoje čopce po zaslugi Miklavža, kajti treba je bilo naslikati kakšno večje ali manjše kulise, bodisi za izložbo ali prireditev. Najbolj je pa cvetela aranžerska umetnost. Izložbeni aranžerji kot samostojni umetniki svoje stroke so se začeli udeleževati šele v prejšnjem desetletju, tako da jih ni mogel več prezirati tudi najbolj starokopiten trgovec. Najbolj so se aranžerji udeleževali ob velikih kupčijskih sezonah, pred Miklavžem, božičem in veliko nočjo. Šele tedaj ko je prišel do besede nadarjen in usposobljen aranžer, se je uveljavil v izložbah v Miklavževi sezoni tudi okus. Poslej peklenšček ni imel prve in zadnje besede v izložbi in kričeči peklenški žar ni bil več neizogiben. Naši trgovci so imeli tudi dovolj razumevanja za pravo aranžersko umetnost in vse izložbe so bile pred Miklavžem preurejene v slogu sezone. Trgovski del Ljubljane je bil

Dobrosrčnost

Jurček ima šele pet let, je pa že dobro vzgojen. Vzgoja je vselej tudi izobrazba. Brez pretiravanja se lahko reče, da je Jurček že prav izobražen deček.

Ne le, da Jurček že dobro ve, kdaj je treba reči »prosim« in »hvala«, marveč je tudi že tako izobražen, da dobro pozna razliko med sebičnostjo in nesebičnostjo, med dobrohotnimi nameni in dejanji.

Nekega dne je šla mamica v mesto. Pred odhodom je napravila Jurčku primeren nagovor: Bodi priden, dokler se ne vrnem! Ogled si slikovnic in igray se z igračkami! Če b medtem kdo prišel, budi vljuden! Jaz hočem imeti pridnega fanta.

Ko je mamica odšla, je vzel Jurček slikovnico in jo položil na stol. Nato je razstavil igračke po tleh, da je bilo videti, kakor da bi se igral. Nič mu namreč ni bilo bolj zoprnega kakor slikovnice in igračke. Za tako igračkanje mu ni bilo mar.

Nekaj časa je slonel ob oknu in opazoval življenje na ulici, toda kmalu se je zdolgočasil. Ko ni našel druge zabave, je vzel svoje barvice, pristavil stol in popravil sliko, ki je visela nad divanom, da je bila še vse bolj živa in pisana.

Ko se je mamica vrnila domov, jo je pričakoval Jurček dokaj utrujen in zamisljen. Kajne, mamica, jo je nagovoril, če hoče biti človek vljuden, mora delati tudi dobra dela. Seveda, drago dete. Biti mora tudi dober?

Seveda. Jurčku je odleglo. Mamica, jaz sem bil dober. Od onih štirih kosov jabolčnega zavitka, ki so bili na jedilni mizi, sem dal tri lačnemu dečku.

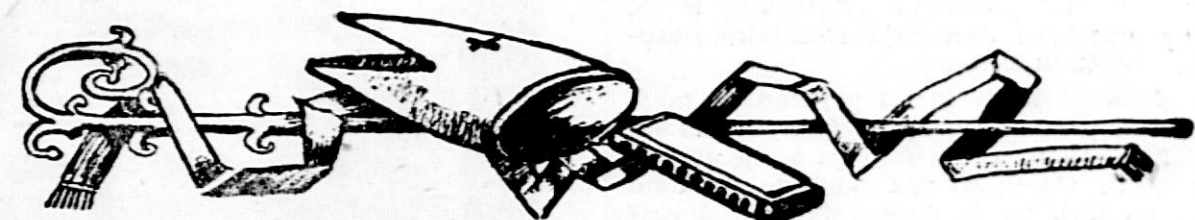
Tako? Se je začudila mamica. Jabolčni zavitek je danes sicer že prava dragocenost, toda ti si storil to gotovo v dobrem namenu. Zato naj bo. Kdo pa je bil tisti deček?

Veš, mamica, je Jurček olajšano izjavil, tisti lačni deček, veš, to sem bil jaz.

prav za prav velika trgovska razstava, kjer si moral, hočeš nočeš, občudovati okus in duhovnost aranžerjev, če že ne vabljivega blaga samega. Sprito te učinkovite razstave se nisi mogel otrestit ubranosti, vznesenosti sezone.

Tradicionalni Miklavžev sejem

V tednih pred Miklavžem je služilo vse kupčijsko življenje Miklavžu. Kdor koli je kaj prodajal, je prodajal za Miklavža. Pekli so pekli parkije in »miklavže« iz bele moke; slaščičarji so se poizkušali v svoji umetnosti, da bi napravili čim bolj učinkovite in čim slajše simbole Miklavževih nebes in peklenščekovega pekla; čevljarji so ogrnili čevlje z rdečim papirjem in zatakali vanje parkeljčke; celo prodajalka mleka ni pozabila ustolčiti parklja v svojo skromno izložbo; da je pa branjevec prodajal predvsem za Miklavža, zlasti smokve, rožice in oranže, je bilo razumljivo samo po sebi; celo mesar je spremenil svojo izložbo v peklenško rdečo peklo, kjer je peklenšček ponujal sladkosti tega sveta zelo izkušnjavsko. Vendar vse to kupčijsko življenje se ni bilo dovolj ter je bilo kronano z Miklavževim sejemom, ki je menda naslednik srednjeveškega ljubljanskega Elzabetinega sejma (trajal je po 14 dni). Vsekakor so ljubljanske miklavževske tradicije posebno živo ohranjene v Miklavževem sejemu. Car preteklost diha iz tistih stojnic, ki nas spominjajo na kramarsko kupčevanje na prošenjih, na praznično razpoloženje na deželi, ko praznujejo svojega patrona. S tem sejemom bi skoraj lahko razložili, zakaj se je miklavževska tradicija tako utrnila v Ljubljani. V starih časih je imela Ljubljana le eno župnijo, in sicer šempetrsko. Ko je Ljubljana dobila škofijo, je postala šenkavška cerkev tudi župna cerkev in šem-

Za smeh in dobro voljo

ANEKDOTE

Pri francoskem pesniku Ponchonu, hudem pijancu, so zdravniki ugotovili vodenico.

— Nemogoče! je vzkliznil Ponchon, — svoj živ dan nisem imel v ustih niti kaplje vode.

Francoski pisatelj Jarry je velik prijatelj »zelenega žganja« — absinta. Prijateljji so se trdili, da ga bo odvrnil od te pogubne pijače.

— Kaj pa naj pijem, če ne alkohola? — je vprašal nekoč pisatelj ogorčeno.

— Vodo.

— Vodo? Vodo? To nečisto tekočino, ki zadostuje nekaj kapljic, da postane absint neužit? Nak, vode pa ne!

Slavni skladatelj Liszt ni trpel, da bi kdo magari samo šepetal med njegovo igro. Ko je nekoč igral na dvoru carja Nikolaja, je začel car govoriti. Liszt je brž prekinil igro. Ko ga je vprašal car, zakaj ne igra dalje, se je odzval takole: »Če izpregovorim Vaše carsko veličanstvo, morajo vsi drugi molčati.

TEZKA ZADEVA

A: »Prijatelj, kje si pa bil, da te že toliko časa nisem videl?

B: »Kmalu bi umrl na zastrupljenj. krvi. Pičila me je strupena žuželka!«

A: »V takem slučaju je treba rano izsestati!«

B: »Žuželka me je pičila na nos!«

PRISPODOBA

Prva mati: »Hvala Bogu, zdaj sem vseh šest hčera spravila pod klobuk!«

Druga mati: »Tudi jaz želim, da bi bili moji sinovi kmalu vsi pod copato.«

RAVNODUSNOST

Anglež Walesbury je potoval s svojo ženo po Švici. Nekega dne je nastala huda nevihta. Žena je stala ob odprtem oknu v hotelu, ko je strela udarila vanjo in jo dobesedno spremenila v pepel. Soprog je pozvonil slugi, in ko je prišel je pokazal na kupček in rekel:

»Prosim, pometite mojo ženo!«

CIKCAK

A: »Poglej no, kako vihar ladjico semintja zanaša!«

B: »Kakor naju dva zvečer alkohol...«

petrska je bila nekaj časa podružnica. Sicer so pa meščani častili sv. Nikolaja že prej in to čaščenje se je sčasoma razvilo v tako močan ljudski kult, da se je lahko ohranilo tudi do najnovejšega časa s svojimi številni značilnimi prilastki, kakršen je tudi Miklavžev sejem.

Kaj kupuje Miklavž dandanes

Miklavževa tradicija so žive tudi dandanes. Tudi letos so se udeleževali izložbeni aranžerji, čeprav morda ne v takšnem obsegu kakor včasih. Toda prav zdaj je bila še tem bolj potrebna njihova umetnost, da so lahko privabili Miklavža, ki bi se rad izgovarjal na vojno, čes, kdo bo pa zapravil denar za takšne neumnosti! V resnici ljudje ne kupujejo pred Miklavžem le »neumnosti«. Miklavževa sezona je pred zimo, ko so ljudje vselej največ kupovali; pred zimo je namreč več potrebe ter ne kupujemo le zaradi tega, da bi koga — najraje sami sebe — razveselili s kakšnim darilcem. Zato ne kupujemo le krav, svilenih rut, pudra in druge takšne ropotije, temveč predvsem rokavice in nogavice, zimsko perlo klobuke, copate in sploh razno precej prozaično blago. Takšno blago mora kupovati Miklavž tudi dandanes. Sicer je kupoval res manj kakor včasih, toda kupoval je. Ni pa tudi pozabil, kaj je kupoval včasih. Tedaj je res kupoval razne »neumnosti«.

Pisma sv. Miklavžu so povzročala letos očetom v uradniških družinah težke ure...

Ustredi je bilo treba predvsem otrokom in otroci so vsaj sladkosnedni, če ne tudi neumni. Zato je bilo najbolj živahno v slaščičarnah in pri prodajalcih sadja. V slaščičarnah zahajajo ljudje zelo radi tudi dandanes, a ne le pred Miklavžem. Vsi to dobro veste, ki zahajate v znano hišo v Gradišču. Da se je pa blizal znameniti datum, je bilo očitno tudi v letošnji Miklavževi sezoni: v slaščičarnah, kjer so še prodajali kaj sladkega, Miklavž se je moral postaviti v vrsto, na je končno lahko dobil 10 kg bonbonov, če mu že niso mogli ustreči z obilnejšo mero. Kolikor je dobil, toliko je dal, to svojo dolžnost je častno opravil. Tudi letos je vsaj skušal Ljubljano spremeniti v svoja nebesa in meščani so mu zaradi tega še posebno hvaležni. Ohranil si je svojo lego in Ljubljančani so obvarovali njegove tradicije, da se bodo lahko zopet razvile prihodnje leto.

VEDNO VLJUDEN

»Gospod Janko, kaj bi vi storil, ako bi bili velikan?«

»Vas, gospodična, bi v gumbnico vtaknil!«

SAMOGOVOR

»Tako rada imam svojega moža, pa se moram ločiti od njega, ker so ločitve velika moda.«

MUZIKALICNA SOBARICA

Gospa začuden: »Vi igrate klavir? Kaj vam nisem naročila obrisati prah v sobi!«

Sobarica: »Kaj ne vidite, gospa, da ga brišem z desno roko in da z levico svoje delo s koračnico spremljam!«

IZ DEKLISKE GIMNAZIJE

Oče: »In ti ne veš, kdaj je bežal Mohamed iz Meke v Medino?«

Gimnazijka: »Odkar se je naš profesor zgodovine zaročil, me zgodovina nič več ne zanima.«

NEZNO

»Mama, res ne vem, zakaj mojega moža ne maraš, saj te ima vendar rad in večraj, ob tvojem prihodu in odhodu te je počastil z godbo.«

»Da, ko sem prišla je zaigral žalostinko in ko sem odšla koračnico: »Veselo je moje srce...«

KRATKA POSTAJA

V starih časih ko so se s pošto vozili, je dejal poštar Židu, ki se je bil pripeljal z dvema konjema na postajo: »Od tu morate vzeti tri. Gre navkreber in cesta je na novo posuta. Zato pa boste v treh urah na mestu.«

Zid je vprašal: »Kdaj pa bom na mestu, če vzamem štiri?«

— V dveh urah.

— In če jih vzamem šest? —

— V eni uri.

— Veste kaj, je dejal končno Žid, — naprezite jih osem, potem se mi sploh ne bo treba opepljati.

ZLOBNO

Aca: »Moj mož me je prvič videl pri sončnem mrku!«

Beca: »Verujem, pri popolnem!«

.....

Schriftleiter - Urejuje: Rudolf Ozim. — Für

»Narodna tiskarna A. G.« als Druckstelle. — Za »Narodno tiskarno d.d.« kot tiskarnarja: Fran Jeran. — Für den Inseratteil verantwortlich. — Za inseratni oddenek odgovarja: Ljubomir Volk.